

● ЛИСТ ЧИТАЧА — ДО ДРУКУ!

Сергій СЛОБОЖАНСЬКИЙ,
м. Одеса

Вікторія Сибір навчається на п'ятому курсі Одеської морської академії. Водночас заочно вивчає економіку та іноземні мови в університетах Лондона і Парижа. Коло інтересів студентки мало не безмежне, а чільне місце віддано українській історії та культурі, літературі й мистецтву світу, сучасній музиці... На початку цього року, під враженням від роману Ліни Костенко "Записки українського самашедшого" Віка, на подив своїх одеських друзів, почала спілкуватися українською мовою.

Стінку біля свого балкона Вікторія прикрасила зображенням квітучих соняшників, в'юнкого барвінку та божої корівки ще років п'ять тому. А рік тому, під час останніх виборчих перегонів, дівчина додала до цього ще й напис над вікном: "Слава Україні!". Перехожі, особливо туристи, фотографували балкон, побачивши в Одесі хоч якийсь український штрих. Однак це графіті, яким людина висловила громадянську позицію патріота своєї держави, неабияк роздратувало місцевих україноненависників.

Уранці 13 вересня до будинку під'їхала машина з вишкою, і її "пасажир" зафарбували орнаменти й напис. Жодних пояснень, за чієм розпорядженням це роблять, господарка балкона не отримала. Твердили лише, що гасло і малюнок псують фасад будинку. На запитання Вікторії, чому ж матюки на пам'ятниках і непристойні графіті у центрі міста на кожному кроці вони не зафарбовують, їм нічого було відповісти.

Цей акт вандалізму одразу став сенсацією і набув розголосу в Україні. На запитання журналістів Вікторія Сибір пояснила: "Як я розумію, маляр виконував волю нинішнього міського керівництва, яке на дух не переносить не лише державної мови, а й символів чи лозунгів, пов'язаних із українською державністю. Думаю, саме тому не до вподоби одеським можновладцям дизайн балкона моєї квартири".

На письмові звернення до міського голови Олексія Костусева та до правоохоронних органів дівчина відповіді не отримала. Із неофіційних джерел їй вдалося дізнатися, що це — справа рук людей із партії Ігоря Маркова "Родина", під дудку якого танцює і мер міста, хоча висунутий на посаду регіоналами. Не виключено, що ініціювали знищення патріотичного напису керівники Приморського району Одеси.

Після двотижневих безплідних пошуків правди й справедливості Вікторія знову взялася за пензлі й заново розфарбувала свій балкон. На вулиці цілу ніч горять яскраві ліхтарі, за столиками ресторанів сидять туристи. Тож світла й уваги сторонніх вистачало. Малювала до самісінького ранку, а останні мазки зробила вже тоді, коли біля будинку зібралися журналісти й телеоператори. Вони ж і зафіксували оновлений український орнамент і напис "Слава Україні!". Тепер до зображень соняшників додано кетяги червоної калини, які порадив намалювати дідусь. Отак Одеса знову стала прославляти Україну.

Ще більше розлютилася неукраїнська місцева влада. На початку листопада, за вказівкою мера міста, управління архітектури й містобудування одеської міськради зажадало від Вікторії Сибір, аби вона негайно стерла на своєму балконі поновлений напис "Слава Україні!". У листі за підписом керівника управління Марата Касимова також є вказівка голові інспекції з благоустрою міста привести "вказану частину фасаду" у відповідність до кольору всього будинку. "Причиною такого рішення, — зазначається у листі, — є численні скарги сусідів".

Костусев, чия хвалена "команда професіоналів" геть розвалилася, а кілька найближчих помічників опинилися під слідс-

«Я МАЮ БІЦЕПСИ ДУШІ»

Чи не всьому світові відомий балкон на вулиці Дерибасівській в Одесі, прикрашений квітами, з написом "Слава Україні!". Об'єктом загальної уваги він став після того, як місцева влада на чолі з мером — затятим ненависником української мови Олексієм Костусевим вирішила ліквідувати таке "неподобство" у самісінькому центрі міста. Протиборство між господаркою квартири — двадцятирічною студенткою Вікторією Сибір і місцевим керівництвом останніми днями ще більше загострилося.

твом за корупційні дії, не зважає на поради публіцистів і політтехнологів не загострювати конфлікт із Вікторією Сибір, аби зберегти бодай крихти свого підмоченого іміджу. На сторінку Вікі у Контакті надходить безліч схвальних і негативних відгуків. Є серед них і прямі погрози, за якими видно вуха "Родины".

Та дівчина козацького роду не з лякливих. Залюблена у поезію Ліни Костенко, вона в онлайн-мовному спілкуванні цитує її вірш "Коректна ода ворогам":

Спасибі їй вам, що ви не м'якуші.
Дрібнота бути не годна ворогами.
Якщо я маю біцепси душі —
то в результаті сутичок із вами.

А для розуміння самої Вікторії Сибір раджу почитати на її онлайн-сторінках у Контакті серйозні роздуми про наш час і про нас, про своїх ровесників. Ось кілька уривків із її записів:

"Я не знаю інших країн, де б відчуття національної гідності було б так само насичене тривогою та відчаєм. Де б історична шляхетність межувала з істеричною показушністю та марнотратством.

Коли любов до країни перестане бути такою болісною, пульсуючою та трагічною (ку-

ди там Шекспіру), ось тоді, напевно, і буде нам щастя. А так — ми начебто постійно вибачаємося, виправдовуємося та звинувачуємо інших у тому, що вони якось не так доводять свою любов. Чи то калина не така червона, чи солов'ї у них по-іншому співають...

А ось коли треба просто одного разу всім зібратися (сказати, зробити, проголосувати) — так тут усі сягають зворушливої єдності — ховаються по кущах із бурмотінням, що все проплачено, під цими прапорами не станемо, цих не любимо, а в тих взагалі вишиванки інших кольорів".

"Читаючи статті, новини та коментарі на одеських інтернет-ресурсах, я дедалі менше розумію, як може у такому непоганому загалом місті бути так багато людей із важкими хворобами мозку — від мера та журналістів АТВ до пересічних одеситів, що вважають за необхідне на кожному розі повторювати, що "адесіт — это національнoсть".

На світлинах: балкон, що розлютив одеських українофобів, та один з написів, на який одеська влада не зважає. Очевидно, він суголосний її політичним переконанням.

Дмитро ПАВЛИЧКО ПАРКАН

Снав, як мрець, уночі депутатів синкліт,
Коли раптом згори, із туманного неба
Внав на землю паркан, чортом кований пліт,
Й саме там він упав, де була в нім потреба.
А потреба була, бо ж підходять раби
До саміських дверей урядового дому...
І диявол почув депутатів мольби —
Парканцем їх закрив од зневаги й погрому.
А раби знов ідуть, і ламають паркан
Шмат старої тюрми і в'язниці нової
Та не видно вогню, не гуркоче вулкан,
Тільки в'ється димок, наче шовку сувої.
А люцифер-хитрун, як донецький москаль,
Їм крушити дає переплескані леза.
І здається рабам, що потрошена сталь —
То здобуті права, то нова Марсельєза.
І, додому йдучи, тихне люта юрма,
Тин зламала й тепер вже нічого не хоче.
Та встає той паркан, своє місце займає,
А згори вельзевул поглядає й регоче.
Що потрібно рабам? Більше пенсій і все?
Ні, неправда, вони ще жадають розплати,
Як на завтра паркан з неба дідько знесе,
Вони вийдуть, як стій, щоб його розламати!

7.XI.2011 р.

ТЕМА НОМЕРА: УКРАЇНЦІ В ПРИДНІСТРОВ'І

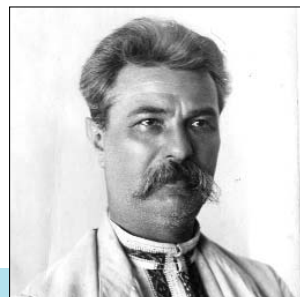
7-9

МУЗИЧНА МОВА ОЛЕКСАНДРА ЯКОВЧУКА

5

ВІЧНІ ІДЕЇ СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА

10

Печатка Війська Запорізького

Олександр БУЛИГА,
директор Рівненського обласного краєзнавчого музею

*Продовження.
Початок у ч. 44 за 2011 р.*

Працю Нестора за часів Володимира Мономаха було передано в Михайлівський Золотоверхий монастир, і далі над літописом працював місцевий ігумен Сильвестр. Третім редактором “Повісті...” вважають сина Мономаха, князя Мстислава. З плином часу Несторів твір доповнювався новими подіями. Так, Видубицький ігумен Мойсей довів події літопису до 1199 року. Останні 80 із них розповідають про життя Київської землі. У зв’язку з цим Мойсеєва праця дістала назву “Київський літопис”.

Традиція літописання зберігалася не тільки в Києві. Так, до наших днів дійшов твір, відомий як Галицько-Волинський літопис. Події у ньому відтворені від початку XIII ст. до 1292 року і розповідають про життя Володимиро-Галицької Русі. Дослідники вважають, що над складанням літопису працювало в певній послідовності не менше п’яти редакторів, їхні імена нам не відомі. Хоч історик В. Татищев пише про волинського літописця ігумена Нифонта, не вказуючи, проте, на джерело, з якого він дізнався про це ім’я. Можливо, саме Нифонт був першим волинським літописцем? А творці Галицько-Волинського літопису були вже продовжувачами його справи.

Про традиції літописання у Волинській землі свідчить і так званий Іпатівський літописний звід (XIV ст.). Він включає в себе “Повість временних літ”, яка доведена до 1117 року. Другу частину складає Київський літопис, третю — Галицько-Волинський. Дослідники стверджують, що Іпатівський список (кодекс) волинського походження. Свою назву він дістав від імені Костромського Іпатіївського монастиря, де переховувався, скопійований близько 1425 року.

Іпатівський літописний звід під назвою “Літопис Руський” 1989 року вийшов сучасною українською мовою. Здійснив цю фундаментальну роботу Леонід Махновець, який, подібно до давніх літописців, залишив українцям розповідь про їхнє минуле, про події, що відбувалися від середини IX до кінця XIII століть.

Після Нестора, Сильвестра, Мойсея, Нифонта літописання традиційно творилося у монастирях. Укладачами літописних текстів були православні ченці, які записували події у хронологічному порядку по літах (роках). Укладаючи літописи, вони намагалися цікаво розповісти про події, що минули, дати їм свою оцінку.

Особливого розмаху літописання набувало в часи виникнення загрози нападу на рідну землю різних завойовників. Саме в цей час звернення до героїчного минулого служувало політичній меті — згуртуванню усіх сил суспільства на боротьбу з ворогами. Літописні твори склалися відповідно до вимоги доби бурхливих подій. Складачі літописів, переважно ченці, які в більшості були вихованцями Острозької академії, Київської та Львівської колегій, наприкінці XVI—на початку XVII ст. створили велику кількість літописних праць.

ЛІТОПИСЦІ РУСИ-УКРАЇНИ

Так, у Густинському монастирі біля Прилук побачила світ цікава літописна пам’ятка, яка серед дослідників визнана як Густинський літопис. До нас дійшов пізніший список, зроблений 1670 року ієромонахом Густинського монастиря Михайлом Лосицьким. Як свідчить передмова, Лосицький був не творцем літопису, а лише його переписувачем. Авторство літопису приписують Захарії Копистенському — вихованцю Острозької академії.

Автор Густинського літопису вважає своїх предків, слов’ян-русів, дуже давніми мешканцями Європи. Назви “Рос”, “Росія”, “Росія” вживаються відносно усіх мешканців Києворуської держави. Взагалі, в літописі частіше використовується етнонім “Русь” або “Руська земля”, який стосується у IX—XIII ст. переважно, а в оповіданнях про XIV—XVI ст. лише південноруських, власне українських земель.

Відтоді як Москва стає відомою в літописних джерелах, автор Густинського літопису князів північноруських називає не інакше, як “князі московські”. Так, князя Андрія Боголюбського літописець називає московським, хоч справді він так не величався. Часто Московю автор називає все Володимиро-Суздальське князівство, а під Руссю розуміє руські землі на середній течії Дніпра. Всеволода Юрійовича (Велике Гніздо), князя Володимиро-Суздальського, літописець також називає князем Московським, а князів Подніпров’я — князями руськими.

Із цього можемо зробити висновки, що в XVII ст. літописці розрізняють землі Київські й Московські. Перші, південноруські, називають за їхньою давньою, споконвічною назвою — Русь, яка об’єднувала предків сучасних українців та білорусів, а других — за назвою північноруського міста Москва, яке, поставши у XII ст., виступило, на противагу Києву, політичним центром, який почав протистояти давній Руській столиці та об’єднував навколо себе предків майбутніх росіян.

Називати Північну Русь Московією автор починає з 1169—1170 рр. — з часу захоплення Києва військами Андрія Боголюбського. Саме з цього відрізка історії літописець дедалі чіткіше розрізняє Русь (українсько-білоруські землі) і Московську землю, тобто північноруські території, які Московськими стали зватися у XIV ст., а тенденції їх відокремлення літописець відзначає за два століття перед тим.

Автора Густинського літопису можна вважати й першим істориком українського козацтва. Саме у його праці вперше порушується тема про початки козацтва. Попередниками козаків густинський літописець вважає “бранелюбний народ руський”, який прославив себе давно в битвах із печенігами, половцями, татарами. У розділі “Про початок козаків” автор із захопленням говорить про козацтво, розповідаючи про козацькі походи на турків, татар і про те, як козаки обирають свого ватажка, як живуть, чим займаються. З часу Густинського літопису тема, хто такий козак, як і коли виникло козацтво, стала у центрі уваги українських дослідників аж до XVIII ст. — часу ліквідації козацької вольниці в Україні.

Густинський літопис — найбільш цінна пам’ятка історичної думки першої половини XVII століття. Мова твору близька до народної, української. Отже, і з погляду лінгвістики ця історична пам’ятка заслуговує на увагу.

До представників духовенства у написанні літописів у XVII ст. долучаються і світські особи, переважно освічене міщанство та козацтво. Сьогодні всім відомі літописи Самовидця, Граб’янки та Величка. Проте ще довгий час за монастирями залишається

провідна роль у продовженні літописної традиції.

У цей період в Україні було створено низку коротких монастирських літописів. Серед них Межигірський, названий так тому, що він був складений і зберігався довгий час у Межигірському монастирі. У рукопису він містить опис місцевих подій на Київщині та Волині з 1393 до 1620-го року. В іншому варіанті списку він охоплює і подальші події — від 1608 до 1700 рр. Вважають, його складачем був настоятель Спасо-Межигірського монастирського собору Ілля Кошаківський. У літописі головна увага зосереджена на козацьких рухах, і тому твір становить значний інтерес для пізнання історії козацтва.

Історія українського козацтва відображена й на сторінках Підгорецького літопису (у заголовку ще йменується “Синопис”), який у науковий обіг увів Іван Франко. Під час однієї з виставок рукописних пам’яток України у Львові (1890) письменник звернув увагу на невідомий до того часу рукопис і надрукував про нього невелику розвідку.

Останньою з відомих літописних пам’яток XVII ст. монастирського походження є літопис Леонтія Боблинського. Про укладача літопису знаємо, що він був ченцем

✠ ✠ ✠

НЕСТОРЪ Писалъ Житіа і Лѣта, триждѣла:
ѣ Книги живота ѣбѣчють на Нѣбѣ вписана.

Нестор-літописець.

Іл. Л. Тарасевича // Патерик. — Київ, 1702

Видубецького монастиря, де й почав свій твір, закінчивши його 1699 року після переходу в Іллінський монастир у Чернігові. Як і в попередніх літописах, тема козацтва одна з головних. В оповіданнях “Про Івону, господаря Волоського”, та “Повість про Підкову, господаря Волоського” розповідається про спільну героїчну боротьбу молдавських воїнів та українських козаків із турецькими військами біля Дунаю. Боблинський докладно описує і розгром турків у першому та другому чигиринських походах 1677—1678 рр.

Наприкінці XVII ст. літописні твори втрачають своє колишнє значення, поступово перетворюючись на фундаментальні історичні праці. Освічених українських церковних діячів приваблюють нові проблеми, зумовлені новими політичними обставинами, пов’язаними з переходом України до складу іншої держави — Московського царства.

Саме в цей період відбувається безперервний рух діячів православної церкви в Москву. Такий інтенсивний процес “культурного ед-

нання” не міг не позначитися на розвиткові суспільно-політичної думки в Україні. Вона відображалась і в історичних творах. У них одним із головних стає показ спільних джерел походження русів та москвитів, їхня боротьба за об’єднання під рукою московського царя.

Одним із таких творів є “Кройнік” ігумена Київського Золотоверхого Михайлівського монастиря, який водночас був і ректором Київської академії, — Феодосія Сафоновича. Головною добою є Києворуський період. Брак матеріалу про предків русичів Сафонович пояснював тим, що “рус шаблею, а не пером бавлялись, писати не знаючи по паперу, тільки по головах або хребтах. І де прилучилося, шаблями пишучи, не описами своїх старовічних княжат імен”.

Описуючи події киеворуської історії, Сафонович детальніше зупиняється на історії південноруських князівств. Це не завадило йому бути об’єктивним щодо епізодів, що мали стосунок до Північної Русі. За Сафоновичем, усі нащадки Володимира Святославича та Володимира Мономаха, хоч би у якій частині Київської Русі вони панували, були рівнодостоїними. Після занепаду Києва (1240) автор вважає Галич другою столицею, а галицько-волинських князів — нащадками великих князів Київських. Підкорення українських та білоруських земель великим князівством Литовським хроніст пояснює наслідками монголо-татарського нашествия. Серед князівських династій часів Литовського панування Сафонович на перше місце ставить волинський рід князів Острозьких. Виступи козацтва кінця XVI — першої половини XVII ст. розглядаються насамперед як релігійний рух. “Кройнік” була популярним свого часу твором, свідчення цього — велика кількість її списків та редакцій.

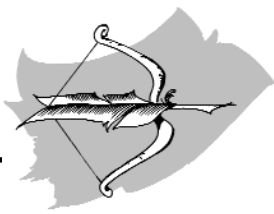
Ще більше за “Кройніку” Сафоновича — понад 30 видань — витримав історичний твір “Синопис”, написаний у Києво-Печерській лаврі. Його автором вважали лаврського архимандрита Інокентія Гізеля. Цей твір став першою працею, де українська історія викладається у зв’язку з історією Московського царства. Автор літопису керується типовою для тодішньої не української, а московської історіографії концепцією про споконвічність самодержавного ладу в Росії, про успадкованість монархії Київської Русі Руссю Московською. Вхідження України до складу Московського царства він тлумачить, як повернення її земель під високу скіпетроносну руку московського монарха. Тенденційний добір джерел і побудова історичного матеріалу підкорені обґрунтуванню прав Москви на володіння Україною.

Кінець XVIII ст. знаменує закінчення церковного літописання, яке поступається місцем історичним повістям, меуарам, світським літописам, діарушам (шоденникам), офіційним запискам. У майбутньому окремі священики, монахи продовжують пошук невідомих і маловідомих сторінок з історії держави, краю, міста чи села.

Тож бачимо, що від найдавніших часів вивчення історії України займалися духовні особи. Це не випадково, саме вони були найосвіченішими людьми свого часу. Досліджуючи історію українського народу, вони намагалися донести до сучасників та нащадків імена визначних осіб, зберегти пам’ять про найбільш значимі події. Літописці розуміли потребу збереження зв’язків різних поколінь, вважаючи, що знання історії є такою ж необхідністю, як знання законів Божих. Наші літописці, як і “батько історії” Геродот, намагалися прослідкувати історичні події, вони вважали, що історія повинна навчити майбутні покоління.

У XXI ст. набутки літописання, що збереглися, стають у пригоді не лише професійним історикам, а й тим, хто цікавиться минулою Україною, хоче заглибитися у ту давнину, дізнатися про життя наших предків. Можливість зробити це ми маємо завдяки подвижникам-літописцям, їхній невтомній праці, піклуванню та турботі про всіх нас. Пам’ятаймо й славного Нестора, його труд не марний. Послідовники літописної спадщини бережуть і шанують традиції, закладені в минулі епохи, імена своїх попередників.

Далі буде.

“Чекали, що зайдуть письменники, але не пішли, бо одні вже ходити не можуть, у інших просто немає коштів”.

● ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Оксана КЛИМОНЧУК,
УНІАН

Останнім часом до Національної спілки письменників України прикута особлива увага — відбувся її з'їзд, на якому мали обрати нового голову НСПУ, а також обговорити насушні проблеми письменників. Проте вибори голови так і не відбулися.

Як стверджують опоненти нинішнього очільника НСПУ Володимира Яворівського, цього не сталося начебто тому, що Яворівський одноосібно закрити засідання, коли виявилось, що за його опонента Віктора Баранова проголосувало більше делегатів, ніж за нього. “Я як чинний голова вважаю, що вибори не відбулися, переголосуємо через місяць”. Тобто самі делегати з'їзду не голосували за його закриття.

Пан Яворівський очолює Спілку вже два терміни, і, схоже, претендує на третій.

Про неефективність управління Спілкою в останні роки свідчить хоча б те, що в ній залишилося мало популярних письменників.

Головний редактор “Слова Просвіти” Любов Голота, яка є одним із опонентів Яворівського, вважає НСПУ “болотом безкінечного майнового поділу”.

— Подільником Анатолія Крима (секретаря спілки. — *Авт.*) і Яворівського в багатьох майнових питаннях є депутат від БЮТ Сенченко. Саме він допоміг “зберегти” і поліклініку “Новий зір”, і ялтинський Будинок творчості ім. А. П. Чехова, і півбудинку НСПУ ...

Віктор Баранов, який претендує на головування у Спілці, стверджує, що зі Спілки “давно пішла література”:

— Я не пам'ятаю жодної ради, жодного секретаріату, на які було б винесене творче питання. Усе лиш про майно та про майно. Три роки колотилися, аби створити дирекцію управління майном, потім її очолив Анатолій Крим, і угоди укладаються напрямом між ним і орендарями. Ліве крило будинку віддали комусь у власність. Не залишилося навіть місця, аби поставити труну з письменниками для прощання. Останні прощання відбувалися на вулиці. Бібліотекарка заходить у книгошховище не через приміщення Спілки, а через якийсь перелаз у дворі, бо все вже роздали. Продали 7,5 га в Коктебелі, що належали Спілці, письменницьку поліклініку на Рейтарській, 15 у Києві, півбудинку творчості в Одесі, два гектари — в Ірпені. І ніхто не знає, куди пішли гроші.

До речі, як писали у пресі, половину Будинку творчості в Одесі було продано за ціною трикімнатної квартири. Як розповідає Михайло Слабошпицький, який тоді був секретарем НСПУ, він прийшов до Яворівського й каже: “Треба захищатися, тут щось не те”.

— Мені Яворівський тоді сказав, що нам дали пожертву, а офіційно гроші інші. “Кеш (готівка), розумієш?”, — передає слова Яворівського пан Слабошпицький.

Коли ж він поцікавився у Яворівського, скільки грошей надходить від оренди спілчанського майна, той відповів: “Майна, що ти спав спокійно, на що воно тобі!?”

ЧОМУ ТРЯСЕ СПІЛКУ ПИСЬМЕННИКІВ?

До редакції зателефонував читач, але не побажав назватися, мовляв, достатньо того, що він є прихильником одного з активних спікерів “Батьківщини” Володимира Яворівського. Отож як ми посміли написати про те, що діялося на VI з'їзді НСПУ, не взявши інтерв'ю у самого Яворівського? Ми не зверталися до Володимира Олександровича, але це з власної ініціативи зробила журналістка УНІАН Оксана Климончук. Пропонуємо Вашій увазі (і Вам, наш незнайомий читачу) її матеріал, розміщений на сайті www.unian.net від 3.11.2011 р. Також читайте інтерв'ю Р. Скрипіна на www.radiosvoboda.org від 29.10.2011 р.

До речі. 19 листопада о 10 годині в київському Будинку художника відбудеться дружний етап VI з'їзду НСПУ.

Пан Слабошпицький висуває дуже конкретні претензії до Яворівського:

— Ми Яворівського звинувачуємо в тому, що він зробив НСПУ “закритим акціонерним товариством”, клубом із обслуговування народного депутата Яворівського, зокрема БЮТ. Звинувачуємо його в тому, що Спілка партійована, використовується як сила для боротьби з владою, бо, мовляв, сам Янукович хоче забрати майно Спілки. НСПУ — це, по суті, бізнес-структура Яворівського, і Анатолій Крим у нього — права рука. Однозначно, Спілка потребує оновлення, бо інакше вона деградуватиме ще п'ять років.

Колишній головний редактор “Літературної України”, що належить Спілці, Михайло Сидоржевський нагадує: ті письменники, які відстоювали письменницьку честь і статус НСПУ, виступали супроти методів керування Яворівського й наближених до нього, опинялися поза межами Спілки, наприклад, Галина Тарасюк, яку з грубим порушенням статуту виключили з НСПУ за те, що вона опублікувала матеріали про відчуження Яворівським спілчанського майна. Олександра Михайлюта, який займався фінансово-господарською частиною Спілки і, очевидно, надто цікавився цими речами, теж виключили. Зовсім недавно така ж доля спіткала голову львівського осередку Спілки Марію Якубовську, яка раніше була готова за Яворівського, як кажуть, очі видряпати. Коли говорили про нього щось “криве”, вона кричала: “Не посягайте на святе!” Пан Слабошпицький припускає, що вони просто між собою щось не поділили. Сидоржевського теж свого часу усунули з посади редактора “Літературної України”.

Висунення Яворівського на третій термін опоненти вважають порушенням над мораллю.

Ми зателефонували до пана Яворівського...

— **Пане Володимире, коли відбудеться наступний, другий, етап з'їзду?**

— Я на з'їзді оголосив, що через місяць. Ще не було секретаріату, а я хочу, щоб саме він закріпив конкретну дату. Поки що попередня дата — 19 листопада, але є проблема, треба, щоб був кворум. Бо багато людей з регіонів телефонують мені й переказують, що в обраних делегатів настрої такий — мовляв, яке нам діло, кого там оберуть і що для мене від цього зміниться, аби я гасав туди-сюди.

— **Багато дискусій точиться навколо “письменницької поліклініки”, яка ще донедавна належала письменникам, а тепер Ви її продали якійсь іншій клініці. Скажіть, будь ласка, де мали б лікуватися київські письменники?**

— Там, де хочуть. Це вже не письменницька поліклініка, а спільне підприємство... У радянські часи це була літфондівська

поліклініка. Існувала така система: від кожної виданої книжки відрахування надходили до літературного фонду. Це була дуже багата організація, яка утримувала Будинки творчості, зводила будинки для письменників. Я, наприклад, живу в останньому будинку, який був збудований літературним фондом, на вулиці Олесь Гончара. Там живуть Ліна Костенко, Микола Жулинський... Потім це все, звичайно, поламали, жодних відрахувань з виданих книжок зараз немає. Літературний фонд номінально є, але рахунок його порожній, на нього нічого не перераховується. Потрібні якісь спонсорські гроші, а знайти їх сьогодні неймовірно важко. Через те утримувати поліклініку, яка б налічувала майже 45 лікарів, неможливо... Ви уявляєте, що таке для убогої Спілки письменників утримувати поліклініку, причому обслуговувати письменників безкоштовно? Тому ми знайшли вихід — створили спільне підприємство разом із клінікою “Новий зір”. Скажу, що умови не кабальні для Спілки письменників.

— **Не кабальні — це які? Що може отримати письменник у цій поліклініці?**

— Він може отримати першу медичну допомогу. Усе те, що він отримував і раніше.

— **Перша медична допомога — це що мається на увазі?**

— Що ви мене допитуєте, — я ж не лікар і не медик. Ну, людина може прийти, пройти обстеження, їй можуть надати першу медичну допомогу. Так, як це робилося в ті часи. Звісно, про дорожку операцію не йдеться. Але письменник, його дружина, діти до шістнадцяти років можуть пройти обстеження.

— **Я відвідувала цю поліклініку. Мені на рецепції одразу заявили, що це вже давно ніяка не письменницька поліклініка, а приватна лікарня. Я поцікавилася, якими послугами може скористатися письменник. Мені повідомили, що для письменника може бути лише безкоштовна консультація. Усе інше — за кошти. І, до речі, першу медичну допомогу надає “швидка”...**

— А з ким ви розмовляли? Не знаю, з ким ви розмовляли, та можу вас запевнити, що нічого не змінилося, письменники можуть отримати все те саме.

— **Вибачте, але 90 гривень за загальний аналіз крові — це як у приватній клініці. Хіба це не дорого?**

— Хочу вам сказати, що зроблено 38 чи 39 операцій на очах у письменників, оскільки йдеться про “Новий зір”, спеціалізовану клініку. Нічого іншого ми знайти не змогли.

— **Перепрошую, але там не “Новий зір”, а “Багатопрофільний лікувально-хірургічний центр”. Нам сказали, що вони лише надавали приміщення для “Нового зору”...**

— Ви ж знаєте, що Спілку постійно трясуть і перевіряють. Законність цього спільного підприємства перевіряла Генпроку-

ратура, міліція. Цю поліклініку забрали б давно як збанкрутілу. Ми ввійшли (в спільне підприємство) тільки приміщенням, вони дали великі гроші на модернізацію, тому, якщо цікавлять якісь деталі, зателефонуйте до Анатолія Крима, який веде економіку Спілки, він усе знає достеменно.

— **Я сьогодні побувала у дворі НСПУ. До мене одразу підбігла охорона, почала розпитувати, чого я тут ходжу...**

— Я вловив вашу тональність, знаєте, я не такий дурний як з виду. Я ж чую вашу тональність... Пишіть, що хочете, мені це вже абсолютно байдуже! Ви самі розумієте, щоб вижити, Спілці письменників, потрібно щомісяця заплатити 135 тисяч гривень податків, і за комунальні послуги. Де ці гроші взяти? Ми не маємо права взяти жодної копійки бюджетних коштів. Треба хоч трішки бути грамотними економічно. Ви ставите запитання абсолютно популістське: ви зайшли, там була охорона... Ми здали в оренду, і цю охорону виставив не Яворівський, — це виставив той ресторан, який нам платить регулярно, щомісяця!

— **Скільки вам грошей переказують?**

— Я зараз не можу сказати, вам Крим скаже. Я ж не можу все пам'ятати, але це великі гроші, і регулярно. “Еней”... (ресторан, що колись був у підвалі Спілки. — *Авт.*) В “Еней” моя молодість пройшла... Коли я прийняв Спілку письменників, “Еней” з'їв грибок, почали обсіпатися всі ті фрески (малюнки на стінах. — *Авт.*) Врятувати вже нічого не можна було. Зробили сучасний ресторан, залишили шматок цієї фрески, чекали, що зайдуть письменники, але не пішли, бо одні вже ходити не можуть, у інших просто немає коштів, а молоді це нецікаво. “Еней” як такого сьогодні вже не існує, бо до нього вже ніхто не ходить, абсолютно ніхто, він не вигідний, він не потрібен нікому. Та хто туди прийде, про що ви говорите, дівчинко?

— **А чому “Еней” нікого не цікавив? Я особисто не раз чула обурення, що позубувся “Еней”...**

— В “Еней” практично ніхто не приходив. Ми повністю зробили ремонт, відкрили кафе, чекали-чекали, пройшов місяць-півтора, практично жодна людина туди не прийшла, а ціни були за собівартістю. Тільки не перекутіть, бо я вже бачу вашу упередженість. Надали право з письменницьким квитком привести ще двох своїх друзів, але не більше. Чекали-чекали, варили цю каву, за два місяці прийшло двоє троє людей... Кава там коштувала 6—7 гривень...

— **То хіба не можна було знайти інші джерела фінансування?**

— Ідіть, очолюйте Спілку, і будете робити все це, пані Оксано, а що ви до мене претензії маєте?

— **Ви розповідаєте, що так все складно, але все одно активно боретеся за третій термін...**

— Я не борюся, хто вам сказав, що я борюся? Оксано, давайте припинимо цю балачку.

— **Перепрошую, я беру у Вас інтерв'ю.**

— “Ви так боретеся, ви так боретеся”... Хто вам сказав, що я так борюся?

— **Ви ж висуваєтеся на третю каденцію. Хіба ні?**

— І що в цьому страшного?! “Ви боретеся, ви боретеся”...

— **Я купила сьогодні газету Спілки “Літературна Україна”. Ви можете знову назвати мене упередженою, але більш цензурованого репортажу, як зі з'їзду письменників, я не бачила...**

— То хіба Яворівський цензурує газету? Давайте припинимо...

— **У газеті надруковано тільки Вашу доповідь, і описані події абсолютно спотворено...**

Тут пан Яворівський кинув слухавку і більше не відповідав на наші дзвінки.

Мені шкода, що я так і не змогла поставити панові Яворівському ще дуже багато запитань: наприклад, чому в НСПУ розміщено офіси депутатів від БЮТ; чому він не організує аудит спілчанського майна, якщо вважає несправедливими закиди щодо нього; чому в Спілку практично не приходять молоді люди; чому останні повідомлення на сайті Спілки за 2008 рік.

Я зателефонувала до Анатолія Крима, як просив пан голова. Ще вчора він був готовий зустрітися, бо казав, що по телефону не дає інтерв'ю. Зателефонувала наступного дня, аби домовитися конкретно про час, та ще не встигла півслова сказати, як він одразу почав емоційно розповідати, що коли майбутньому керівництву не подобається сьогоднішня письменницька поліклініка, то можна вийти із цього спільного підприємства.

“А вам письменники сказали, що 35 особам зробили безплатну операцію катаракти?” — емоційно запитував він у мене. І далі почав щось таке говорити, що я до пуття не могла второпати, чого б це мало стосуватися.

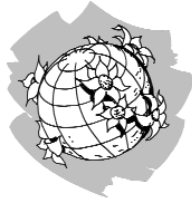
Пан Крим сказав, що “примітивно” розповідь мені, які послуги може отримати письменник. “Якщо потрібен укол, він робиться безкоштовно, але ліки письменник купує сам, як і кожна людина”. І взагалі, в якому числі “Літературної України” було опубліковано, які безкоштовні послуги може отримати письменник.

Ми запитали в пана Крима, чи 90 гривень за загальний аналіз крові — демократична ціна для письменника, приміщення якого у спільному підприємстві. Він заявив, що я втягаю його в незрозумілу дискусію, і він не пам'ятає точно, які там ціни для письменників, але вони точно мають право багато чого робити безкоштовно.

Потім він сказав, що йому взагалі не до цього, бо треба шукати кошти на проведення другого туру виборів керівництва Спілки. Урешті заявив, що написав заяву на звільнення, якщо його роботою незадоволені, і далі займатиметься лише творчістю.

— Я б міг не відповідати на всі ваші запитання, бо я вже йду, написав заяву і йду, бо мені вже набридло всі ці ігри. До речі, я письменник.

Дочекаємося другого етапу з'їзду?

Іван Драч, Михайло Ратушний, Іван Заєць, президент Придністров'я Ігор Смирнов, голова Співки українців Леонід Ткачук та посол Сергій Пирожков

МИР ПІД ДУЛАМИ БРОНЕТРАНСПОРТЕРІВ

Так само, як Дніпро ділить Україну на Правобережжя і Лівобережжя, Дністер ділить Молдову на західну правобережну частину і східну лівобережну, прилеглу до України. Проте, на відміну від України, де ці дві частини майже рівні, Лівобережжя Дністра, Придністров'я, — це приблизно восьма частина Молдови, чия територія 33 тисячі квадратних кілометрів (разом із Придністров'ям) рівнозначна площі кожної з двох найбільших областей України — Одеської чи Чернігівської. Придністров'я ж має понад 4 тисячі квадратних кілометрів. Утім, Придністров'я доволі густонаселене: понад 500 тисяч осіб, але це теж одна восьма частина мешканців Молдови. Щодо національного складу ПМР: приблизно по 30 відсотків молдаван, українців і росіян, решта — болгари, гагаузи, інші національності.

Історія самопроголошеної і ніким не визнаної Придністровської Молдавської Республіки починається з 1990 року, тобто ще за СРСР. Національно-демократичні сили Молдови, насамперед Народний Фронт, відкрито повели боротьбу за незалежність республіки. У Молдові рух за незалежність ґрунтувався на ідеї Великої Румунії — у республіці відкрито проповідували ідею приєднання Молдови до Румунії. Це стало першим фактором, що призвів до розриву. Другий фактор — економічний. Придністров'я володіло майже 40 відсотками промислового потенціалу республіки. Причому ця економіка була міцно пов'язана з прилеглою Україною, Росією, інтегрована в СРСР. Політична та бізнесова еліта Придністров'я (прокомуністична і прорадянська) пішла на розрив із Молдовою: 2 вересня 1990 року на з'їзді депутатів місцевих рад була проголошена Придністровська Молдавська Радянська Соціалістична Республіка зі столицею в Тирасполі як окремий суб'єкт СРСР.

Напруга між Кишиневом і Тирасполем наростала. Її піком стала кількамісячна війна між двома республіками 1992 року. На цей момент СРСР розпався, Молдова і Придністров'я проголосили незалежність.

Найкривавішими були події в Бендерах. Тут загинуло кількатор

осіб, зокрема й цивільне населення. Утім, Молдова прогала: ПРМ підтримала Росія. На території Придністров'я дислокувалася 14 армія Збройних сил СРСР, потім Росії.

У липні 1992 року “під патронатом” Росії і за її гарантії було укладено мирову угоду між Молдовою і ПМР. Війну було зупинено. Але ситуація уже майже 20 років невизначена. Війська Росії, а їх чимало, стоять і досі у Придністров'ї, під приводом захисту величезних і ще не евакуйованих військових арсеналів колишнього СРСР. Для недопущення нового кровопролиття в республіці є міжнародні миротворчі сили, насамперед російські й українські військові.

Провалилося кілька планів об'єднання Молдови з Придністров'ям, власне, мирне повернення республіки в молдовське лоно. Останнім був план президента України Ющенка, що передбачав величезну автономію, самоуправління Придністров'я і право виходу зі складу Молдови в разі приєднання останньої до Румунії. Кишинів погодився на цей план. А Росія і придністровське керівництво — ні. Натомість 2006 року тут було проведено референдум, на якому 97 % придністровців висловилися за незалежність ПМР із подальшим входженням її до складу Російської Федерації. У краї відкрито сповідують й ідеї можливого приєднання Придністров'я до України, враховуючи історію, етнічний

склад, і те, що з 1924 до 1940 року вся Молдавія (такою тоді була назва) разом із Придністров'ям була автономною республікою в складі УРСР. З майже 200 тисяч українців Придністров'я 130 тисяч мають громадянство України.

...Над Дністром стоїть оманлива мирна тиша. Красномовний прояв цього ми бачили на виїзді з Бендер на Тирасполь. На околиці міста стоїть пост миротворчих сил: найжачені бронетранспортери, солдати з автоматами. А по обіч кипить буденне життя невизнаної держави.

Принадно кілька журналістських спостережень. Українську мову добре розуміють усі, хоч би до кого ми зверталися у громадських місцях. А ось почуєш мову нечасто: міста зрусіфіковані (а саме в містах мешкає дві третини населення краю). Живуть бідненько. І ті 15 доларів (120 гривень), які Росія чомусь доплачує кожному пенсіонеру, їм не зайві. Дешеві в магазинах і на ринках хіба що садовина і городина, що й не дивно у цьому благодатному краї. Але хліб, масло, м'ясо і молочні вироби дорожчі, ніж в Україні. Республіка має власну валюту — придністровський рубль. Він на третину дешевший за гривню: за долар дають 10,5 рубля, за гривню 1 рубль 30 копійок. На купюрах від 1 до 25 рублів зображений Суворов, який тут майже національний герой, бо відвоював ці землі у Туреччини. А на купюрі в 50 рублів — Тарас Шевченко.

Концерт українських колективів

УКРАЇНСЬКИЙ

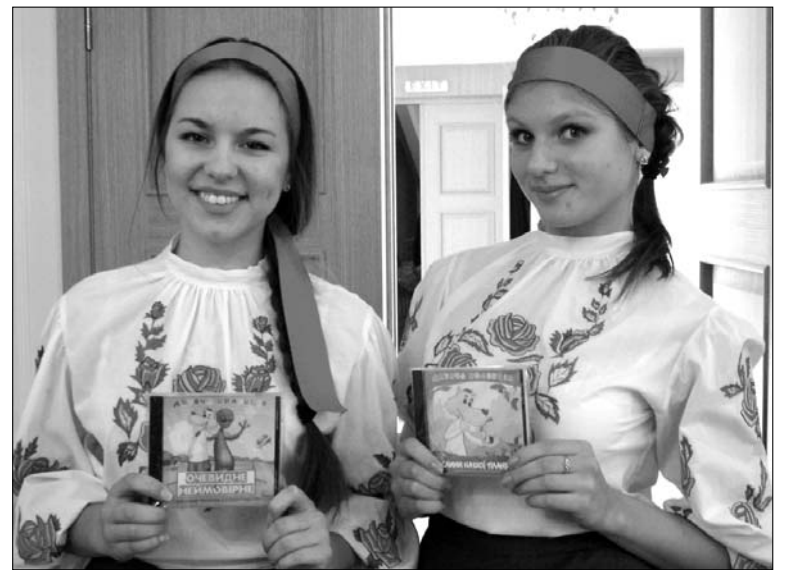
Делегація Української Всесвітньої Координаційної Ради за сприяння ВУТ “Просвіта” відвідала Придністровську Молдавську Республіку, де на запрошення Співки українців Придністров'я взяла участь у святкуванні 20-річчя цієї авторитетної і діяльної громадської організації.

НАШІ ЄДИНОКРОВНІ БРАТИ

Отож ми приїхали на святкування 20-річчя Співки українців Придністров'я. Очоловав делегацію України (нас було 28 осіб) голова УВКР Михайло Ратушний. Товариство “Україна—Світ” представляв його голова, Герой України Іван Драч, частий гість в українців республіки. Депутат Верховної Ради, перший заступник голови УНП Іван Заєць приїхав як член Президії УВКР. Були також офіційні представники Міністерства закордонних справ і Міністерства культури і туризму Ук-

ім'я Олександра Бута. Це був перший голова Співки, журналіст, депутат Верховної Ради Молдови, палкий поборник української справи. Він загинув за нез'ясованих обставин у квітні 1998 року, і цю смерть пов'язують із його активною громадською роботою на ниві українства. Нині Співку очолює Леонід Ткачук, авторитетний громадський діяч, свого часу мер Бендер. Пан Леонід був душею святкування, добрим ангелом нашої делегації, за що йому щиро вдячні.

Учасників урочистостей вітав президент Придністров'я Ігор

Старшокласниці однієї з українських шкіл Даринка та Олександра з дисками від ВУТ “Просвіта”

раїни, які на урочистостях зачитали вітання українцям ПМР від міністрів К. Грищенка і М. Кулиняка. У Тирасполі до нас приєднався Надзвичайний і Повноважний Посол України в Молдові Сергій Пирожков. Були у нашій делегації представники влади Тернополя, міста-побратима Тирасполя, науковці, співаки й музиканти Національного академічного хору України ім. Верьовки.

Святкування відбувалося за участю президента Придністровської Республіки Ігоря Смирнова, тривало тиждень. Напередодні нашого приїзду в Тираспольському державному університеті пройшла наукова конференція, присвячена українцям Придністров'я. Університет носить ім'я Тараса Шевченка, а на його подвір'ї встановлено пам'ятник Кобзареві.

У Тирасполі, в Палаці Республіки, який є урядовим закладом, зібралися делегації від усіх восьми національно-культурних товариств Придністров'я: “Червона калина” (Тирасполь), “Вітчизна” (Бендери), ім. Тараса Шевченка (Кам'янка), “Промінь” (Дубосари), ім. Богдана Хмельницького (Слободзея), “Поділля” (Рибниця), “Стожари” (Григоріопіль), “Промінь” (Дністровськ).

20 років тому представники кількох із цих шойно утворених товариств провели об'єднавчий з'їзд і створили Співку українців Придністров'я, яка зараз носить

Смирнов, який, до речі, за кілька днів до цього відзначив 70-річчя. Читав вітання українською. Президент відзначив зусилля української громади зі збереження своєї національної ідентичності, а також внесок у зміцнення державності республіки.

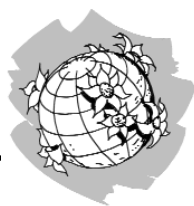
На святі представники Співки розповіли про добрі справи українців. Їх чимало. Діє кафедра україністики в університеті, є українські школи й гімназії. У фойє Палацу розгорнуто виставку робіт народних майстрів. Видається газета “Гомін”. Були численні виступи, вітання, нагородження відзнаками Придністров'я і України. Дві читати з виступів на урочистостях.

Михайло Ратушний: “Ви, українці Придністров'я, не діаспора, ви — автохтонне населення, яке мешкає на давніх українських землях”.

Іван Драч: “Де він, той край українського світу? Він безмежний. На Далекому Сході, на острові Ітуруп, я зустрів українського дядька, котрий пас коней. Виявилось, колись його заслали до Сибіру з Чернігівщини. Потім він подався ще далі на схід. І каже мені: “Бачите оту сопку? Не думайте, що у неї якась японська чи китайська назва. Ні, один наш український військовий назвав її, і ми всі так називаємо, — сопка Богдана Хмельницького”.

У святкуванні взяли участь представники української діаспори

ГОЛОС НА ДНІСТРІ

Знак у пам'ять українських козаків Мазепи і Орлика

Молдови, Росії, Америки. Валентин Пилипчук, один із керівників Товариства українців Камчатки й офіційний представник Об'єднання українців Росії в Україні, прилетів аж із Петропавловська привітати єдинокровних братів. Зворушливими були виступи представників української громади Молдови. Вони по-доброму позаздрили тій підтримці, яку мають українці від влади в Придністров'ї. І зазначили, що за напружених стосунків Кишинєва і Тирасполя саме дружба і братерство українців допомагають згладжувати конфлікти.

Представниця Американського допомогового комітету Віра Прінкьо вручила солідну гуманітарну допомогу: два інвалідні візки, які попросила Спілка для своїх членів.

Багато говорили на ювілеї і про проблеми українства, про недостатню увагу й підтримку з боку Української держави. Це добре, що за два десятиліття близько тисячі українців краю закінчили ВНЗ України, але останнім часом цю програму значно згорнули. У великій книгарні в самому центрі Тирасполя я не побачив жодної української книги, небагато й молдавської, натомість усе завалено російським читивом. В українських навчальних закладах краю бракує підручників.

Із вдячністю українські громади республіки прийняли привезену нами продукцію Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка: багато книг, “Кобзарі”, компакт-диски, плакати, примірники “Слова Просвіти” — усе це розібрали за лічені хвилини. От би ще й таку допомогу від наших державних структур!

На святковому концерті — справжнє сузір'я талантів. Щойно пройшов IX щорічний фестиваль української пісні Придністров'я “Пшеничне перевесло”, лауреати якого виступили

на цих урочистостях. А з нашого боку — блискучий виступ ансамблю хору ім. Верьовки.

ПОДИХ НАШОЇ ІСТОРІЇ

Ще один аспект діяльності Спілки українців — збереження національної пам'яті, історії. Тим більше, що тут вона на кожному кроці. Передовсім вклонилися пам'яті видатного українця гетьмана Івана Степановича Мазепи, який завершив свій життєвий шлях саме у Придністров'ї. Після поразки у червні 1709 року в Полтавській битві король Швеції Карл XII і гетьман України Іван Мазепа змушені були відступити з України і попросили притулку на землях, які були під владою Туреччини. Та, постійно ворогуючи з Росією, надала прихисток військам обох правителів. З Мазепою перейшли кордон 8 тисяч козацького війська і 14 тисяч цивільних українців. І саме на околиці Бендер було обладнано шведсько-український табір, таку собі резиденцію короля й гетьмана у вигнанні. Та вже 22 вересня Мазепа помирає. Новим гетьманом козаки обирають найближчого його соратника Пилипа Орлика.

Українці у вигнанні з найвищими почестями поховали свого славного гетьмана. А далі цілий історично-політичний детектив. Козацька розвідка з'ясувала, що російський цар Петро дав наказ знайти й доставити в Московію останки гетьмана — на глум. Потім козаки кілька разів таємно перепоховали гетьмана, поки його останки не впокоїлися в православної церкви румунського міста Галац. Те місце поховання недавно знайшли науковці.

Але ми прибули, з хвилюванням і шанобою, саме на місце смерті і першого поховання гетьмана Мазепи. Це під Бендерами, на околиці невеличкого села Варниці, це вже територія Молдови. Сільський вигін, доволі за-

недбаний, за кілька десятків метрів селянська хата й розвалений хлів. І тут, над рікою, скромний обеліск на місці смерті Мазепи. Про це написано на камені. Кілька років тому саме українська громада Придністров'я за свій кошт виготовила і встановила пам'ятний знак.

Українська держава має зробити тут гідний нашої історії меморіальний комплекс. Влада Молдови дає на це згоду. Тут же стоїть і скромний пам'ятний знак на честь короля Карла XII й сама вуличка носить його ім'я.

Сподіваємося, Україна, можливо, спільно зі Швецією, спорудить тут меморіал, на кшталт того, який відкрито в Бендерах на кошти Росії. Для контрасту і порівняння там ми теж побували. Росія домінує тут, на меморіалі, на 90 відсотків. Перед меморіалом помпезна тріумфальна арка з гербом Росії, двоголовим орлом. На самому меморіалі красива церква, численні погруддя російських генералів, які загинули в нескінченних війнах Росії на цих теренах у XVIII—XIX століттях. Однак, на вимогу влади Придністров'я, тут вшановано й пам'ять усіх, хто проливав кров на цих землях. Є і пам'ятний знак на честь українських козаків гетьманів Мазепи і Орлика. Встановлено його старанням і коштом місцевих українців.

Відвідали знамениту фортецю в Бендерах. На височезному березі над Дністром її спорудила 400 років тому Туреччина. Потім її кількаразово здобувала і втрачала Росія, доки не вкоренилася тут остаточно. Могутню фортецю добряче пошкодив час. Тож в останні роки влада республіки швидко її відновлює. Нині це діючий музей під відкритим небом.

Є український слід в історії фортеці: тут проходив службу наш видатний письменник Іван Котляревський. Йому українська громада краю встановила красивий білий пам'ятник. А за кілька десятків метрів ще один пам'ятник: на честь 300-річчя Конституції Пилипа Орлика, першої української Конституції і одної з перших у Європі та світі. Вона була написана саме тут, під Бендерами. З нагоди 300-річчя події українці урочисто встановили й відкрили цей пам'ятний знак: розгорнута книга з текстом Конституції Орлика.

В одній з будівель відкрито музей історії Бендер і самої фортеці. У залі встановлено величне погруддя гетьмана Мазепи. Ми, було, побідкалися, чи не можна б встановити пам'ятник гетьманові десь на площі, аж тут згадали, що, на превеликий наш сором, справжнього пам'ятника видатному державцеві ще не відкрито і в самій Україні.

Ось такі святкові, а часом і тривожні роздуми нав'яла ця цікава поїздка до братів-українців закордоння. Акція, яких ще, на жаль, дуже мало, щоб об'єднати десятки мільйонів українців світу.

Фортеця Бендер. Біля пам'ятника Котляревському

Іван ЗАЄЦЬ: «ЦЕ ЗОНА НАШИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ»

У складі нашої делегації, що відвідала Придністров'я, був і член Президії УВКР, заступник голови УНП, народний депутат Іван ЗАЄЦЬ. Його головне враження: брак чіткої державницької політики нашої влади щодо цього важливого регіону.

— Я дотримуюся принципу непорушності кордонів Європи. Питання лише, щоб Молдова, Придністров'я гарантували українцям права такою мірою, як ми гарантуємо їхнім меншинам тут, в Україні. Та в Молдові поширюються політичні рухи за об'єднання з Румунією. Тож виникне територіальне питання. Адже в Придністров'ї на своїх автохтонних землях живе 130 тисяч громадян України, це сусідня з нами територія. І зона наших національних інтересів.

— **Поговорімо про основного гравця на цих теренах — Росію.**

— Російський фактор — теж чинник нашої безпеки. Адже розуміємо, що цю територію у військовому і значною мірою в політичному плані контролює Кремль. Бачимо й ідеологію, й інші ознаки того, що московська влада постійно посилює тут свій вплив в освітній, бізнесовій сферах. Це означає, що і в ситуації, коли будуть якісь об'єднання, наприклад, Молдови з Румунією, Росія не піде з цього регіону.

— **І біля наших кордонів уже реально виникне гаряча точка?**

— Ми ж пам'ятаємо 90-ті роки минулого століття, коли російська влада розробляла доктрину так званої “вогненої дуги” по півдню і заходу України. Це Кавказ, Крим, Придністров'я. Вона ж ці доктрини не відкинула.

— **Україна і Придністров'я. Що можна сказати про ці зв'язки в історії і сьогоденні?**

— Відзначення 20-річчя утворення Спілки українців Придністров'я на найвищому рівні засвідчило, що на цій території пульсує українське життя. Ми побачили прекрасні творчі колективи українців, мали цікаві розмови. Але водночас почули занепокоєність тим, що українська держава не проводить належної роботи з підтримки українців краю. Наприклад, в освітня сфера.

Люди тут багато роблять для поглиблення національної ідентичності й розуміння свого історичного коріння. Ми бачили гарні пам'ятники, встановлені Спілкою на честь українців і нашої історії. Але зусиль лише місцевої

української громади замало. Там величезне поле для роботи.

Для нас дуже важливо увіковічити постать Івана Мазепи, який наважився виступити проти Російської імперії, за незалежність України.

Якби Українська держава взяла участь в увічненні пам'яті Мазепи в тому краї, це місце було б належно оформлено. І я думаю, ми це зробимо. Але початок, який поклали українці Придністров'я, особистий внесок у цю справу керівника української громади Тирасполя Аліції Коханової неоціненний.

— **А якщо говорити загалом про нашу політику в цьому регіоні?**

— Сьогодні українська влада не має стратегічної політики щодо Придністров'я. Її треба розробляти. Передусім розробити детальну програму підтримки українців Молдови, Придністров'я. Програма має бути підкріплена фінансово. У ній має бути кілька позицій. Перша — допомога тамешнім українцям в освітній сфері. Не думаю, що нам не під силу виділити 500 чи 1000 місць для навчання українців Придністров'я у наших вишах. Або забезпечити сотню шкіл підручниками. Друге, на що варто звернути увагу, — підтримка нашої державою історичної пам'яті людей. Це знову-таки невеликі кошти.

Та все можна зробити тільки тоді, коли влада зрозуміє, в якому світі ми сьогодні перебуваємо, коли влада стане патріотичною, коли, врешті, буде створено спеціальний орган виконавчої влади, який опікуватиметься українцями закордоння, а це десятки мільйонів осіб.

Важливі громадські зв'язки. Варто частіше відвідувати такі регіони нашим політикам, представникам громадських організацій, творчим колективам, запрошувати в Україну людей із тих регіонів. Це мають бути інтенсивні постійні контакти. Лише тоді зможемо сказати, що українці і в самій Україні, і за кордоном — дуже потужний, єдиний організм.

Матеріали підготував
Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Керівник українського хору “Червона калина” (Бендери) Людмила Палій та представник Товариства українців Камчатки Валентин Пилипчук

КЛАСИК БЕЗ ЖОДНОЇ АМБІТНОСТІ Й СЛАВОЛЮБІЯ...

Микола ЦИМБАЛЮК

Закінчення. Початок у числі 42 за 2011 р.

До 135-річчя Сергія ЄФРЕМОВА

Сергій Єфремов (крайній зліва) на судовому фарсі “СВУ”. Харківський оперний театр, 1930 р.

Починаючи з першої статті, — “І. Про українську пресу, її становище і завдання”, — Єфремов дає об’єктивну оцінку становищу українців у Російській імперії: “...з того часу, як Україну прилучено до московської держави, українська національна окремішність була сіллю в оці московським централізаторам, і вони, можна сказати, не шкодували заходів, щоб її знищити, почавши від “хохлов на головах” і кінчивши вищими проявами людського духа, як мова, як письменство тощо”.

Історія українсько-російських відносин — складна і трагічна для нашого народу сторінка. Ще Михайло Драгоманов (і не він один) дав гострий присуд перебуванню українців під Московським царством і назвав це пропащим часом.

Ще більше, ніж від російських “друзів”-демократів, український рух зазнавав атак із боку знавцісного шовіністичного чорносотенства. Єфремов постійно доводилося виступати на прю з ворогом, на боці якого стояла потужна інформаційно-пропагандистська машина, реакційна псевдонаука, відлагоджений каральний-репресивний апарат, запроданське малоросійство.

У його руках публіцистика перетворюється на ефективну наступальну зброю. Не пропускаючи жодного більшого чи меншого випаду українофобів — Флоринського, Струве і Ко — він застосовує весь свій блискучо-разючий арсенал ерудиції, іронії й сарказму. Завдяки йому українська преса заговорила з нечуваною досі сміливістю, не ховаючись за алегоричність та езопову мову. І це в тодішній Росії, яку не один сучасник характеризував: “Проклята сторона”.

У цей час Єфремов працює на межі можливого, його працездатність просто неймовірна. Він увесь — у “Раді”. Активно представляє український погляд на суспільно-політичне і культурне життя, використовуючи російські трибуни — “Русское богатство”, “Киевские вести”, “Киевскую мысль”, “Русские ведомости” та інші.

Як політик і публіцист, Єфремов володів стратегічним мисленням. На його користь свідчить хоча б той факт, що він намагався прорвати інформаційну блокаду українства і навести мости спілкування й порозуміння із західноєвропейською демократією. 1909 року з’являється низка його статей у польському тижневику “Przegląd krajowy”: “Просвіти на Україні”, “Демократизм і шовінізм”, “Холмська справа” тощо. Того ж року — в австрійському “Ukrainische Rundschau”, 1912 р. — у французькому “Les Annales des Nationalités”.

Найнасиченіший, найяскравіший період у публіцистиці Єфремова настав після перемоги Української революції. Навіть якщо відкинути попередні етапи творчості, то цього трирічного доробку достатньо, аби його ім’я було вирізьблено золотими буквами на скрижалях історії української журналістики. Пов’язаний він, як і раніше, з газетою “Рада”. Точніше — “Нова Рада”. Саме таку нову назву прибрала перша і найстаріша всеукраїнська газета Наддніпрянської України.

Радівська публіцистика Єфремова цього періоду вражає не лише об’єктивністю, глибиною думок, образністю, жанровою палітрою, а й кількістю. За два роки, з 25.III.1917 до 11.IX. 1919 (лютий-серпень не виходила) у 399 числах газети він опублікував 808 матеріалів. Треба враховувати, що, крім журналістики, Єфремов із перших днів революції опинився в епіцентрі політичних боротьби і державотворчих процесів. Із першого дня — член Центральної Ради, товариш (заступник) голови — М. Грушевського. 9 березня 1917 р. Київський виконком ради об’єднаних громадських організацій призначає його комісаром у справах преси. Він входить до комісії, що розбирає справи Київської жандармської управи. З утворенням Генерального Секретаріату він — генеральний секретар міжнародних справ. У травні

— у складі делегації ЦР і Військового Генерального комітету на переговорах із Тимчасовим урядом щодо автономії України. У січні 1919-го обирається академіком УАН. І це не повний перелік справ, якими він займався у ті бурхливі дні.

Розширюється тематика його виступів. Особливо непримиренним він був до українського нікчемства — “югороссов” та “малороссов, говорящих по-русски”. Неодноразово полемізує з їхнім натхненником і проводирем — обрусителю-чорносотенним “Киевлянином” Шульгина-сина. Відверто ворожий і до тих дезертирів і перевертнів (болюча й одвічна рана нашого національного життя), що “покинули свій власний народ і тепер хизуються культурою, освітою, багатством, чинами і т. и., тим часом як народ лишився на роздоріжжі, без проводирів, без освіти, в злиднях і приниженні...” Неодноразово звертається до найяскравішого свідчення убожества у ставленні до української мови, “гірше — каліцтва наукового, морального і громадянського”, що процвітає у вищій школі. Застерігає українство, наводячи приклад Ірландії, про небезпеку п’ятої колонії, так званих ольстерців — ірландських “тоже-малороссов”.

Чи є це одномірність поглядів, проявом крайнощів? Єфремов за найскладніших обставин не втрачав здорового глузду, не зраджував національно-демократичним поглядам. Коли Директорія вдається до репресивних заходів щодо опозиційної російської преси — він протестує: “Умови вільного слова мусять бути про всіх однакові”.

На відміну від багатьох українських політиків — самозакоханих нарцисів, він у зародку розгледів і оцінив антилюдяну сутність більшовизму. Закриття преси, переслідування колишніх членів Тимчасового уряду, терор проти інтелігенції були симптомами більш ніж промовистими. Лицемірна, підступна, люта щодо України політика Совітської Росії не відрізнялась від патологічної українофобії російського царизму. Для Єфремова “комісародержавний” Ленін був рідним братиком самодержавного Миколи II. Більшовиків оцінював як “безтямних людей з величезними претензіями; з хлестаковською психікою, з одвагою безнадійних неуків, з розпачливою сміливістю, з нестримною, хоч і вбогою фантазією”. Його позиція до цієї квазіполітичної сили чітко окреслена в “Листі без конверта” до “командуючого українським військом” та “народного секретаря” Юрка Кошубинського.

Єфремов органічно не сприймав насильства. Звідси — сподівання на роль Установчих Зборів. І несприйняття гетьманського перевороту. Ставлення до Скоро-

падського вкрай критичне. Великою мірою цьому сприяло його оточення, “цих самостійників з примусу та українців, що їх мов Мефістофеля од хреста, корчить од самих звуків української мови”. І політика — угодовство перед німцями і безмежна реакція у внутрішньому курсі. До речі, за гетьмана “Нова Рада” нерідко виходила з білими плямами: цензура забороняла їй друкувати навіть те, що безперешкодно з’являлось у російській.

Найважча, найтрагічніша доба життя Єфремова — від поразки Української народної республіки і до арешту зі сфабрикованої справи “Спілки визволення України”. Життя під обухом. “Не було гірших часів, та не було й більш падлючих”. Нових каліфів не сприймає, як і “системи, на брехні й провокації, на світовому дурисвітстві засновані”. Але більшовизм, як новітня ідеологія і практика “четвертої Російської імперії”, надовго закріплюється в Україні. Щодо його представників Сергій Олександрович не має ілюзій, але в глибині душі ще жевріє надія. Надія на можливість працювати — на майбутнє. І він працює.

Тричі його арештовують. У 1920—1921 рр., переховуючись під Києвом від переслідування більшовиками, ні на хвилину не полишає роботи над словом. За цей час напише спогади “Про дні минулі”, цінне джерело з історії власного життя і українського національного руху кінця XIX ст., довівши їх до 1905-го. А з 1923-го і до останнього арешту вестиме свій діаріус. Він заміняв таку потрібну як повітря газетну шпальту, тільки аудиторія — його душа, власна совість: “...оце записування — ніби сурогат публіцистики: запишеш — і скинеш немов ту вагу хоч трохи, що лежить на душі невисловлена”. За своїм змістом і формою це насправді високопробна публіцистика. Нічого подібного ні вітчизняна, ні, напевно, світова мемуаристика не знала.

Повернувшись із дозволу “Совета народных комиссаров Украины” у квітні 1921 р. до Києва, береться до виконання своїх обов’язків — секретаря Історично-філологічного відділу ВУАН.

Із пресою не співпрацює. Не сприймає більшовицьку монополію на думку, на слово. Не в його вдачі бути конформістом. На глибоке переконання, “ніяка, але то ніяка робота не можлива без волі слова: ні державна, ні політична, ні культурна”. Та й, зрештою, й “преси немає, а самі казенні видання”.

Тим часом московсько-більшовицька інквізиція готувала анафему. 1928 р. ухвалюється низка рішень, що стимулює кампанію проти Єфремова у пресі та по лінії громадських організацій. Розпочалося

проведення зборів, навіть піонерських, із засудженням “єфреміщини”. А на майда-нах палили його солом’яні чучела...

Бренне життя його закінчилося в Ярославській тюрмі 31.03.1939. Якщо вірити московським документам НКВД...

Як публіцист, Єфремов залишив величезну спадщину (до 4 тис. публікацій). Майже у кожній — звернення до найскладніших проблем тогочасного життя. І кожна потребувала особливого політичного чуття, ґрунтовних і різнобічних знань. Завдяки прекрасній гуманітарній підготовці, постійно займаючись самоосвітою, він вільно орієнтувався у морі питань і подій стародавньої і новітньої історії, української і світової культури, літератури, мови, політики і навіть економіки. На спрямованість його публіцистики впливали, по-перше, розвиток його наукових інтересів, по-друге, громадсько-політична діяльність. У золотому перетині цих чинників з тематикою його публікацій і вимальовується довершене полотно майстра слова.

У публіцистиці він завжди використовував національно-демократичну ідею як нитку Аріадни, що безпомилково виводила його з найзаплутаніших лабіринтів політичного життя. Саме національний підхід і аналіз як складова синтезу визначають характер і особливості кожної його публікації. Тому майже все, що він написав, незважаючи на час, залишається актуальним і зберігає своє значення для сучасників і понині.

Його матеріали — відбиток надзвичайно високого інтелектуального рівня. Як учений, він активно використовував увесь арсенал знань з історії, соціології, психології, правознавства, політології, філології, літературознавства. Логіка матеріалів беззаперечна. Як художник, сатирик, він творив настільки яскраві образи, що вони надовго закарбовувались у людській свідомості. А з якою майстерністю використовував виразальні засоби, образність, барвистість і точність народної мови — все її багатство. Академік А. Кримський вважав, що з літературно-філологічного боку **публіцистику Єфремова можна назвати просто класичною**. А щодо чистоти мови, то він “повинен бути поставлений на першому місці серед усіх можливих кандидатів”.

Учений з ім’ям, відомий політик, він не цурався найневдячнішої, найбуденнішої роботи. “Він з однаковою щирістю і старанністю працював і над дрібничками, коли їх треба було поробити в інтересах справи, і коли інші ухилились з причини за надто малої вартості їх. Такий був і в особистих відносинах...” Вихований на високих морально-етичних принципах, на кращих традиціях нашого народу, Єфремов, як і Чикаленко, як і десятки, сотні знаних і менш відомих діячів українського національно-визвольних змагань кінця XIX—початку XX століття, ніколи не ставив власне “Я” вище громадських інтересів. “Ця кришталіно-чиста душа вражала всіх, хто його знав, своєю шляхетністю, преданістю тільки справі, без жадної амбітності, славолюбія...”

В історії журналістики Сергій Єфремов посів заслужене місце як найталановитіший її представник, як публіцист, котрий став класиком, найяскравішим виразником національно-демократичного руху України.

Коли “невидима диригентська паличка” з “кроваво-краснокаменной” розігрувала “оперу СВУ на музику ГПУ”, заподаливі руки маврів вирізали його ім’я з книг. Так глумилися над усіма єфремівськими працями. Ба, навіть його передмови до багатьох книг інших письменників по-варварськи видаляли. Безглуздість і патологічна мстивість совєтської влади позначилася навіть на бібліографічних довідниках, що не мали жодного стосунку до ідеологічних чи політичних питань.

Але, як написав би Сергій Єфремов: книги мають свою долю. Як і ідеї. Бо “люде умірають — ідеї вічні, і хоча б скільки жертв людських коштували нам нові пригоди, але ідея воскресення українського народу вічна — і вона справдиться”.

ТАЛАНТ ІВАНА ФРАНКА — ТАЛАНТ ПРОВІДЦЯ

— Пане Ярославе, останнім часом доводиться багато читати про те, що саме університети мають бути соціальними інституціями, які покликані формувати ідеологію для просвітництва громадян. А це мало б забезпечувати розвиток в українців політичної культури. Як у цьому позиціонується університет, зокрема його філологічний факультет?

— Очевидно, до багатьох функцій, які маємо виконувати, належить формування політичної культури молодого людини. Основні механізми — і університету, і факультету — лекційні виклади авторитетної професури, її робота серед студентства. Назагал — це створення мотиваційного фундаменту для здобуття гарної освіти. А також — участь академічної української еліти в різномасштабних заходах із відзначення важливих подій української історії.

— Читаємо в Івана Франка (праця “Поza межами можливого”): “Чим більше багачів у центрі, тим більше бідноти довкола, чим більше нагромадження багатства в одних руках, тим більше простори займає зубожіння мас”. Як вдалося нашому генієві понад сто років тому передбачити, що може бути нині в Україні?

— Талант Франка — талант провідця. І ми вкотре у цьому переконалися. Безліч ідей, які він сформулював, багато його оцінок політичним і державним діям, на жаль, відображені і в нашому часі. І соціальні характеристики, і політичні, і загалом усе те, що, на думку І. Франка, може творити національний поступ.

— А наскільки точною є інша, фундаментальна характеристика мислителя: “Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий широким фантастичним, що раді би широкими “вселюдськими” фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації”. Як Ви вважаєте, чи хтось із владних чиновників знає ці слова Івана Франка?

— На жаль, ані нинішня, ані попередня влада не знайома з філософськими працями Франка. Тому уникнути тих вад, про які говорив мислитель, їм важко.

Ситуація повторюється, коли національно-демократичні сили змушені боротися проти авторитаризму влади. А це забирає сили політичної еліти на взаємну протидію. Уже вкотре бракує креативу у різних сферах нашого життя. А ми ж мусимо творити свою державу в європейському колі! Вважаю, що громадські організації все-таки стануть реальною опозицією до влади. І серед них з’явиться новий лідер.

— Взагалі про потребу з’яви нових сил останнім часом говориться багато серед експертів. Так, відомий український економіст Богдан Гаврилишин не втомлюється повторювати: “Уся надія на молоду генерацію”. Погоджуетесь?

— Звичайно. Але правляча партія вже спотворила цю нову генерацію: своєю формою ведення державного менеджменту. Адже нічого не змінилося в якості дій. Станови-

ЯРОСЛАВ ГАРАСИМ: «МАЄМО РОЗУМІТИ: ФОРМУВАННЯ НАЦІЇ — ПРОЦЕС ТРИВАЛИЙ»

Доктор філологічних наук Ярослав ГАРАСИМ від 2004-го — декан філологічного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка, який цього року святкує своє 350-ліття. А університети у світі завжди були вихователями еліти, формували культуру нації. Про це, а також про інтелектуально-духовну спадщину Івана Франка, яка багато в чому дозволяє нам аналізувати нинішню ситуацію в Україні, — в інтерв’ю, яке пропонуємо вашій увазі.

ще в суспільстві не залежить, на жаль, від рівня порядності.

— Щось на зразок того, як Франко передбачав у іншій своїй праці “Що таке поступ?”. “Народна держава стала би величезною народною тюрмою”. Лише з тією різницею, що замість слова “народна” можемо говорити — “кланово-олігархічна”. Чи не тому, за різними підрахунками, до 6 млн. українців покинули країну в пошуках заробітку?

— Франко як політик, науковець, філософ тонко відчував пульс доби. Передбачав ті загрози, які нівелюють роль особи, тому намагався подати в “Захарі Беркуті” ідеал — вільна громада, в якій індивід має можливість розвиватися і вдосконалюватися.

— За Ліною Костенко, “ми ніколи ні до чого не готові”. За Франком: “Горе нашій нації, коли велика доба застане нас малими і неприготованими”. Якщо поглянути в історію, то справді: проблеми з нашою неготовністю важко розв’язуються. Чи буде-мо колись готові до конструктивних дій?

— Очевидно, щоб продемонструвати свою готовність, нам треба перейти “з лінії оборони” (Ліна Костенко) в лінію організованого національного наступу.

Ліна Василівна констатувала ситуацію, так би мовити, з жалем. Врешті, маємо розуміти: формування нації — процес тривалий.

— Франко в “Одвертому листі до галицької української молодіж” висував “велику історичну задачу” — “допомогти російській Україні в тяжких переломових хвилях...” Хто кому більше допомагав? Захід Сходу чи навпаки?

— Франко мав рацію. Але варто уточнити окремі моменти. У XIX столітті в нас була взаємна справа. Східній Україні (“російській” за Франком) не давали можливості розвивати українську культуру, літературу. Українці сходу відчували підтримку галичан. У різні періоди підсилювали допомогу одні й другі.

— Чи реалізуються слова Івана Яковича нині: “Ми мусимо навчитися чути себе українцями — не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів”?

— Цю відповідь кожен має дати сам собі.

— А як щодо “нешцирого патріотизму”, який так гостро критикував наш мислитель?

— Якби я мав такі рецепти, щоб перекопати когось, аби він виявляв себе “не словами, а працею”! Не так усе просто. І в середовищі інтелігенції — також.

— Чи відчуваєте, що в Україні, за заявами найвищих керівників країни, проводяться реформи?

— Думаю, ці псевдореформи відчуває на собі кожен українець. Жити стало гірше.

— Чи погоджуєтесь із Ангелою Меркель, що “мультикультуральний підхід... повністю провалився”? Принаймні в Німеччині та інших країнах Західної Європи.

— Як суспільно-філософська течія і в рамках громадянського суспільства, і загалом у культурі — мультикультуралізм вичерпав себе на початку XX століття.

— “Україна — це резервація для українців, — з болем констатує Ліна Костенко. Жоден українець не почуватиметься своїм у своїй державі”. А Ви почуватиметесь своїм в українській державі?

— За внутрішньою свободою — так. Але гостро усвідомлюю, що нинішня влада не будує національної держави.

“ЄВРОПА МАЄ БАГАТО ЧОГО У НАС ПОВЧИТИСЯ”

— Франко у праці “Наш погляд на польське питання” стверджував, що “поляки найбільше мають вже з природи той дар — ігнорувати науку історії і обманювати себе самих до послідньої хвили”. Як Ви вважаєте, перестануть вони й далі себе обманювати?

— Ні, бо в основі польської нації на першому місці — “я, поляк”, а вже потім — політик чи хтось. Польсько-українські відносини в минулому — надзвичайно трагічна сторінка. Найкращий шлях до порозуміння

— дати оцінку з позицій того часу тим подіям і впорядкувати могили.

— Ми йдемо в Європу. А чи треба? Адже, за словами Бориса Олійника, ми були вже Європою тоді, коли Європа ще навіть не знала, що вона — Європа.

— Європа має багато чого в нас повчитися. Я маю на увазі етнічну культуру. І мудрі європейці, серед яких зокрема Гердер, чинили саме так. Інші — також.

— Чи могли б виокремити п’ять творів української літератури, які, на Вашу думку, збагатили українську націю?

— “Лілея” Т. Шевченка, “Сойчине крило” І. Франка, “Лісова пісня” Лесі Українки, “Три зозулі з поклоном” Григора Тютюнника, “Маруся Чурай” Ліни Костенко...

— “І чом відступників у нас так много?” — запитує кризь роки Іван Франко. А я — запитую Вас.

— Ми дуже давно не відчували себе господарями своєї долі. Зараз тільки вчимося. А починати вчитися завжди важко. Слово не має свого, то здається, що ти ні від чого не відступаєш.

— Ольга Лобода, учитель світової літератури із с. Хмелів Роменського району Сумської області, на міжнародному семінарі “Література. Діти. Час”, що проходив у Львові у червні цього року, сказала: “Для нас учні — це родина. Ми не ходимо на роботу в школу, ми живемо в ній... У нас місія така”. Є ще в нас люди, які повністю віддаються дітям — нашому майбутньому. Чи не так?

— Учителі, священники, лікарі — професії, які є місієвими.

— Чи має шанс хтось із українських письменників претендувати на Нобелівську премію?

— Нобелівська премія — така собі блискачка пальма, яку вручають не завжди найталановитішим письменникам, а беруть до уваги позахудожні кон’юнктурні моменти, передусім політичні. А якщо конкретно — так. Ліна Костенко.

— “Вперед, Україно!.. Ні Росії, ні Європі // Не зрозуміти синів Твоїх”, — писав Юрій Липа. Як Ви вважаєте, нас і далі не розуміють чи просто не хочуть розуміти?

— Не розуміють, бо недооцінюють. Популяризація української культури в світі мала б стати одним із найважливіших завдань української влади.

— В Ухвалі V Всесвітнього форуму українців говориться: “Основна відповідальність за збереження української нації, її національно-культурної ідентичності світового українства лежить на Українській Державі”. Це розуміють державні чиновники?

— Формально — так. Але, на жаль, нині в Україні влада не ідентифікує себе з Українською Державою, а тому не збирається виконувати цю місію.

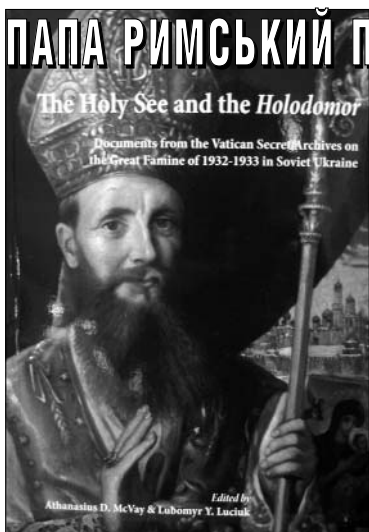
Спілкувався Богдан ЗАЛІЗНЯК, м. Львів

Маріанна СОРОНЕВИЧ,
головний редактор Української газети в Італії

Про Великий Голод в Україні написано і сказано багато. Та наскільки ця сторінка української історії відома у світі? Як світова спільнота сприймає і оцінює події тих років?

Долі двох українських науковців, народжених за межами материзми, випадково перетнулися на римських вулицях рік тому. Професор Лучук приїхав сюди для початку дослідницької роботи в архівах Ватикану, а ватиканіст о. МакВей — один із лічених українських науковців, який опрацьовує ватиканську документацію. Результатом цієї зустрічі стало поповнення світової бібліотеки новою книгою із глибоким змістом “Святий Престол та Голодомор: Документи таємного архіву Ватикану щодо Великого Голоду 1932-1933 року в Радянській Україні”.

Презентація видання відбулася 26 жовтня у книгарні “Центр російської екуменіки”, що у столиці Італії, за підтримки посольства України у Ватикані, участі шанувальників

України і представників дипломатичних представництв різних країн при Святому Престолі.

Ватиканські архіви — цінне джерело церковної та історії людства. Вони були відкриті для науковців 1881 року. Останні 14 років їх досліджує о. Афанасіус Маковей. “Знання історії — це форма свободи, для по-

Світова бібліотека поповнилася новою книгою із глибоким змістом “Святий Престол та Голодомор: Документи таємного архіву Ватикану щодо Великого Голоду 1932—1933 року в Радянській Україні”.

будови теперішнього та майбуття, — стверджує він. — Книга написана для того, щоб не бути співучасником тих, хто заперечує чи змінює на свій смак історію України.

Незважаючи на назву книги, ватиканські архіви насправді не є таємними. Вони запрошують серйозних науковців черпати із них знання”.

Федеріко Арджентьєрі, професор американського університету Джона Кеббота, який вивчає українську історію протягом багатьох років, укротє висловив впевненість у тому, що Голодомор був геноцидом з метою винищення селянського населення в Україні. Зокрема тому, що, порівняно з іншими голодоморами у світі, український стався у мирний час, а тодішній уряд намагався приховати цей факт від світу.

Знайшовши та опрацювавши 56 архівних документів, дослідники доводять усвідомленість Ватиканом катастрофічних пропорцій Голоду, а також визнання неприродності його виникнення.

“Під час написання книги ми ставили перед собою кілька питань: Ватикану було відомо про Великий Голод в Україні? Якою була його реакція? — Розповідає Любомир Лучук. — У той час дипломатичні відносини між двома країнами було перервано, все ж Ватикан шукав можливості допомогти в обхід офіційних каналів. Зокрема він запропонував викупити пшеницю, призначену на експорт, із метою передачі її у голодуючі райони. Були також спроби привернути громадську увагу шляхом публікацій у ватиканських та українських виданнях”.

“Ми виявили унікальний доку-

мент папської аудієнції, на якій Піо XI плакав над долею українців”, — завершує професор Лучук.

Лаура Петігеллі, професор Паризького католицького університету, акцентувала на важливості виходу книги англійською мовою, що дає можливість дізнатися про трагічні сторінки української історії якнайбільшій кількості читачів в усьому світі.

Професор Арджентьєрі передбачає, що книга “Святий Престол та Голодомор: Документи таємного архіву Ватикану щодо Великого Голоду 1932—1933 року в Радянській Україні” незабаром стане бібліографічним раритетом.

Нагадаємо, що 2008 року Папа Римський Бенедикт XVI вшанував пам’ять жертв українського Голодомору 1932—1933 років. Понтифік назвав Великий Голод жахливою трагедією, й зазначив, що молилась Діви Марії, щоб вона допомагала народам прямувати дорогами примирення й будувати сучасне та майбутнє.

Володимир КОСКІН

— Я пам'ятаю, як Ви починали. Це були виступи самодіяльного гурту, в складі якого співав-стрибав Скрипка-вулкан із баяном, згодом — із трубою. Тепер Ви — справжній професіонал, який пройшов вогонь, воду і мідні труби. У чому полягають Ваші внутрішні зміни?

— Я піддався загальнолюдській еволюційній трансформації як будь-який виходець із Радянського Союзу. Уявляв себе листочком із дерева в бурхливому потоці буття: мене кудись несе по перекатах, камінню, кудись викидає, і все це — чудово. Життя, мов пригодницький фільм. Були якісь бажання, здібності, я їх реалізовував у межах того потоку.

— Та одного разу взяли в руки вітрило...

— До речі, класна метафора... Річка винесла до Франції. Там, спілкуючись із різними людьми, побачив, що є істотна відмінність між мною та європейцями. Я ніяк не міг вербалізувати її суть. Коли у нас не виходила робота в студії, то я сам задавав тон і напрямок руху. Тобто бурхливий потік, вітер і човник той самий, однак треба брати вітрило і починати плисти власним курсом, навіть проти вітру.

Окрім “ВВ”, я створював сольні проекти, фестивалі, отже, формував себе як особистість. Найбільше ми здатні змінити себе, а потім уже світ змінюється навколо нас. Ця основна трансформація почалася понад десять років тому й відбувається досі.

— Хто є Олег Скрипка?

— Я відповів би по-філософськи: “Я — ніхто”, бо людина, як і Всесвіт, — це пуста, з якої може випірнути будь-що. Різноманітність — властивість моєї натури і “ВВ”. Спочатку ми співали різні за характером пісні, а тепер узагалі “скачемо” по стилях і жанрах, змінюючи образи й іпостасі. Ти є ніхто і ти є все, якщо талановитий і працелюбний.

— У царині жанрів і стилів Ви всеїдний, без обмежень і табу?

— Мусить бути демократія. Нічого не треба забороняти. Усе можна грати, аби воно було потрібно комусь, крім тебе, тому що творчість не егоїстична, вона потребує виходу до публіки. Ти шукаєш слухача-споживача свого культурного продукту, потребуєш аудиторії, постійно тестуєш: потрібно це людям чи ні.

— Тут є небезпека потурати забаганкам публіки. Андрій Кузьменко (гурт “Скрябін”) зізнається: “Я відверто клею дурня, але це купують, і слава Богу”. Є чимало митців, які тягнуть публіку не вгору, а вниз...

Олег СКРИПКА: «РІЗНОПЛАНОВІСТЬ — ВЛАСТИВІСТЬ МОЄЇ НАТУРИ І «ВВ»

Олег Скрипка — український музикант і співак (діапазон від фольк-року до джазу), композитор, лідер гурту “Воплі Відоплясова”, громадський діяч, організатор музичних фестивалів “Країна мрій” і “Рок Січ”. А ще у його доробку мюзикли (“Вечори на хуторі поблизу Диканьки”, “Попелюшка”), озвучування мультфільмів (у норвезькому мульті “Карлсон, який живе на даху”) його голосом розмовляє Карлсон).

Приводом для зустрічі з Олегом Скрипкою стала непересічна подія: в столичному Палаці спорту 20 листопада відбудеться шоу-панк-реву з космічним присмаком під назвою “25 років на орбіті”.

“ВВ” підтримають на сцені німецька панк-рок-діва Ніна Хаген, білоруси “Ляпис Трубецкой”, росіянин Гаркуша, українці Юрій Здоренко та гурт “Grader”, Олександр Піпа та “@traktor”, “Бумбокс”, Ноггано, Лесь Подерв’янський, “Gorchitza” і заслужений академічний Ансамбль пісні і танцю Збройних сил України.

Олег Скрипка напрочуд самотутній і, певно, найкреативніший і найукраїноцентричніший артист.

— Оце і є егоїзм: прагнення

подобатися за будь-яку ціну. Якось спілкувався із попсовими співаками. Вони казали, що слухають дуже вишукану музику, називали світових виконавців найвищого гатунку. Запитав: “А чому самі непотріб співаєте?” — “Бо це хаває публіка”. Тобто “звізда” вважає, що вона високого рівня (“я собі кум, пан і король”), а люди — бидло, їм треба давати щось примітивне.

— Це, мовляв, для душі, а це для публіки...

— То проблема не тільки певних виконавців, а й українців загалом. Чому Україна не може реалізуватися як держава стільки століть? Чому українці не можуть відбутися як особистості? Чому постійно шукають винних і весь час чимось незадоволені? Чому поважають, люблять і слухають музику інших народів і не слухають своєї, не знають власної історії, не носять свого одягу, не розмовляють рідною мовою?

Усе просто — не можуть дозволити собі самоповагу. Це примітивний базовий комплекс меншовартості. Коли людина почне з дитинства себе поважати, вона запитав: “Хто я? А що мені подобається? Ким би я хотів бути? Куди маю рухатися?” І тоді можна вивчити і мову, й історію, спілкуватися з гідними людьми, слухати якісну музику, ходити на чудові концерти тощо. Тут ще може бути момент самоорганізації: треба знайти аргументацію, за що я можу себе поважати.

Українці — мрійники і романтики. Це чудово, але щоб романтизм дав конкретний результат, варто сконцентруватися на певному завданні. Отака трансформація у мене відбулася на Заході. Певно, мені поталанило, що це сталося саме у Франції. Бо французи концентруються на деталях: вони ставлять собі завдання, аналізують його, розбивають на етапи і кожен чітко виконують. Виявляється, це не важко: роз-

бити глобальне завдання на маленькі кроки. До речі, Франція з тих країн, де не так багато попси.

— Чому?

— Тому що французи себе поважають.

У них виховання дитини й внутрішній діалог людини починаються із самоповаги. Вони цікавляться культурою всіх країн світу, освічені, інтелектуальні. Повага до французької національної культури навіть не обговорюється — це не предмет дискусій, диспутів, ніде навіть слова не почуєш про те, чи потрібна французька мова. Це у них закладено у генах на рівні ДНК, це в крові, в серці. Ось чому французький націоналізм такий глибинний, базовий і працює на націю, яка існуватиме тисячоліття.

А ми багато століть перебуваємо на межі існування, тому любов до рідного не у всіх однакова. Але нам є з кого брати приклад. Навіть за складних умов радянщини ми все одно мали гарних представників українства: Іван Миколайчук, Володимир Івасюк, Павло Загребельний, Олесь Гончар, Василь Симоненко, Микола Вінграновський, Микита Хрущов...

— Навіть Микита Хрущов?

— Так. Персонажі різні й ставлення до них різне, але в дуже складних умовах вони хоч і фігурували як представники радянської культури і державності, та базово були українцями, на рівні, так би мовити, хромосом.

— Чим український рок відрізняється від російського?

— Тим же, чим українці відрізняються від росіян. У нас розвинена сердечна чакра, тобто емоційна, там, де перебуває дух. А в них розвинені дві чакри: низька — агресія, і висока — ментальна. Росіяни дилітські, тому їх постійно перевертає. У музиці — агресія і сила, в словах — імперативність-наступальність, а серця не вистачає. Музика — це серце, як не крути. Недарма філософи і митці кажуть: треба спі-

вати серцем. Тому наші виконавці сильніші, але програють у конкуренції, бо не вистачає агресії. Наш соціум сьогодні потребує агресії, без неї тебе просто не помітять. Базарний натовп треба розштовхувати ліктями.

Окрім поїздок із потужними турами по Україні треба створювати культурний контекст. Нинішній контекст, у якому живемо, надто посередній, на жаль. Потрібно об'єднати однодумців, створити певний мистецький прецедент, який трансформуватиме культурний процес так, що зверне на себе увагу людей, котрі насправді цікавляться конкретною живою музикою, а не “фанерою”.

— “Країна мрій” — якраз спроба створити контекст?

— Уже не спроба, а вдало створений контекст, який реально працює. Переоцінити вплив фестивалю “Країна мрій” важко. В Україні вже маємо ультрамоду на етно, стало модно ходити у вишиванках, розвивається гончарство, кераміка, різьбярство. Багатьох виконавців після виступу на “Країні мрій” починають запрошувати на різноманітні мистецькі заходи й концерти. У програмах інших фестивалів плеяда наших виконавців активно бере в них участь, а тон задаємо ми.

— Ви періодично порушуєте плин свого творчого життя, експериментуєте, влаштовуєте якісно нові імпрези. Яких несподіванок можна від Вас чекати?

— Є новий джазовий проект. Я зібрав джаз-бенд “Забава” з молодих фахових музикантів, які в джазі вже утвердилися. Майже перед усіма рок-музикантами постає питання: “А що дали?” Рок — це здорово, а наступні кроки? От я і заспівав джаз, випустив альбом (це такий собі мікс із ретро-джаз-кабаре, української ліричної пісні, французького шансону та класичного рок-н-ролу). Тепер хочу ще проїхати Україною з туром. Це поки що мрія, я не бачу форми, в якій її реалізувати.

Я виконав пісні Богдана Весоловського, який жив в Україні до війни, а потім подався в Торонто. У XX столітті після Володимира Івасюка це людина № 2 — за талантом, кількістю і якістю пісень. На них виросло не одне покоління діаспори, і ось тепер вони прозвучали в Україні.

Побутувала думка, що українського джазу не існувало і не існує. А виявляється, є чудові автори, талановиті виконавці, багата історія. Богдан Весоловський — композитор високого рівня, його ліричні пісні про кохання вражають. Маю надію, що у них буде красиве майбутнє.

— Хотілося б, щоб у Вашу орбіту потрапила творчість талановитої Квітки Цілик, яка рано пішла з життя. Вона цікава мелодійною романсовою основою. Є вже фестиваль у Львові її імені, в якому беруть участь представники діаспори і своєрідно її інтерпретують. А Ви дуже поліфонічний, і на музичному небосхилі була б цікавою зустріч двох зірок — Олега Скрипки і Квітки Цілик. Це можливо?

— У мене є ідея започаткувати фестиваль українського романсу, об'єднати різних виконавців. Є співаки, які виконують українські романси історично правильно, першоджерельно. Найпопулярніший твір XX століття “Очі черные” — романс романсів, написаний Євгеном Гребінкою. Існував український варіант — первинний, на жаль, він не зберігся.

Було б чудово назвати такий фестиваль “Очі чорні”, але для цього потрібні час, енергія і партнери. Я звертався до телеканалів із пропозицією втілити такий серйозний проект українського романсу, але ідею треба несамоовито проштовхувати, бо це ж не солоденьке дешеве шоу. Але якщо все грамотно зробити, то резонанс був би на всю країну, яка вмє співати серцем.

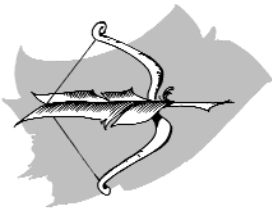

Фото Євгена Букета

Володимир ПРОЧЕНКО, письменник, член НСПУ, заслужений діяч мистецтв України, голова Севастопольського об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

У Криму мешкає близько 40 національностей. Найбільші громади — російська, українська, татарська і вірменська. Ключові пости місцевої влади у кримських населених пунктах посідає російська община, яка складає 58,5 % від загальної чисельності мешканців Криму. Вона не визнає місцевих українців (24,4 % — 492,2 тис. осіб), а з татарами (12,1 % — 243,4 тис. осіб) відверто ворогує. Українці й татари населяють одну третину півострова і змушені самостійно створювати умови для збереження свого політичного, економічного і мовно-культурного статусу. Українська держава, на жаль, не забезпечує їхнього права на всебічний розвиток. У Кримській автономії триває російська асиміляція національних меншин і особливо активно — української “меншини”, яка б, здавалося, повинна бути державотворчою.

Український уряд не працює над інтеграцією Криму в український політичний, державний, культурний і мовний простір. А російськомовне населення півострова, яке раніше відверто стояло в опозиції до української влади, сьогодні перейшло на агресивну політику тотальної русифікації, відчуваючи підтримку з боку Росії і місцевого бізнесу, які стимулюють сепаратизм, зневажають українську державницьку ідею і ставлять за мету приєднання півострова до РФ. Дійшло до того, що під прикриттям адміністрації Чорноморського флоту Російської Федерації в Севастополі офіційно діє відділ Спеціального управління Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації, який, згідно з переліком своїх спеціальних службових функцій, проводить паспортизацію громадян України російськими паспортами. Називаються різні цифри кількості “опаспортизованих”, проте всі вони беруть участь у виборчих процесах і Російської Федерації, і України. Гіпотетично можна уявити той час, коли понад 50 % кримчан стануть громадянами сусідньої держави.

Українці Криму доклали чимало зусиль, аби кримське населення відчувало Україну своєю Батьківщиною. Це відомі просвітняни, голова Всекримського товариства ВУТ “Просвіта”, кандидат фізикоматематичних наук Сергій Савченко, голова наукового товариства Тараса Шевченка, доктор наук Петро Вольвач, заслужений журналіст України, письменник Мирослав Мамчак, головний редактор газети “Кримська світлиця” Віктор Качула, заступник отамана Севастопольсько-Чорноморського Коша, генерал-майор козачства Тамара Маслова, заступник голови Севастопольської організації Союзу Українок, кандидат філологічних наук Тамара Мельник, координатор сайту “Українське життя в Севастополі” Володимир Владзімирський та багато інших відомих громадських діячів, письменників і науковців Криму. Не менше зусиль доклали і ненависники української державності, розри-

ваючи Україну навпів за мовною ознакою та бажаючи повернути і Крим, і Україну в колоніальне лоно Росії. Нині в Україні серед цих найбільших політичних еліт, що виникли на теренах молоді держави, розгорнулася серйозна ворожнеча, яка може призвести до втрати незалежності. Якщо українські національні сили готові до примирення на користь державності, то політики протилежної ідеології, загартованої і випробуваної в боях російського соціалістичного колоніалізму, не можуть змиритися з тим, що національна ідея отримала всенародну підтримку. Ось у таких політичних умовах живуть і працюють кримські українці, які, на жаль, теж розділилися на два ворогуючі табори: представники одного осіли у кримській проросійській владі, а представники іншого активно діють серед української громади.

ЯК ВИЖИВАЮТЬ УКРАЇНЦІ КРИМУ

Яке нині політичне, економічне й культурне життя українців Криму? Пропоную читачам, яким це цікаво, долучитися до обговорення моїх відвертих роздумів на сторінках “СП” із багатьох проблем, що нагромадилися. Викликаю на відверту розмову про різні аспекти життя кримських українців.

Мене часто запитують: “Чому етнічні українці Криму не знаходять між собою стійкого порозуміння?” Відповідь: “Яке порозуміння можна знайти з українцем за походомженням Вадимом Колісниченком, який душею й тілом відданий Росії, за що й відзначений її державною нагородою?”

Є й інші приклади короткозорості й зрад серед кримського українського політикуму. Знаю, більшість місцевих українців прагнуть закріпити свої громадянські права на території півострова і мати рівний статус із російською меншиною, але місцева кримська влада їхні пропозиції відверто ігнорує. Ще 2004 року відбулися конференції Всекримського і Севастопольського об'єднань ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, рішенням яких було рекомендовано 126 осіб для роботи в органах місцевих адміністрацій. Працевлаштовано було вісім осіб — на посади, які не мають впливу на українське державотворення в Криму. Такі ж висуванці, як Олег Савченко, Леонід Пилунський давно відійшли від сповідування української національної ідеї, більше того — при владі беруть участь у реалізації проектів штучного роз'єднання української громади. Це яскраво виявилось в Севастополі під час місцевих виборів, коли заступник голови місцевої організації Республіканської партії “Собор” Віктор Колчанов відібрав ті 400 голосів, які були необхідні для перемоги блоку кримських українців. Цю поразку Віктор Колчанов продукує вдруге, тож це не випадковість.

Інший ренегат, депутат у парламенті Криму від народного руху Леонід Пилунський прийшов на розширене засідання Севастопольського об'єднання “Просвіта” і став шельмувати добре ім'я редактора газети “Кримська світлиця” Віктора Качули, виконуючи проект знищення ідеологічного органу кримських українців. Правління не підтримало Пилунського, але йому вдалося ідеологічно обеззброїти кримських українців на цілий рік, перехопивши газету, аж поки судовим рішенням не поновили на посаді головного редактора Віктора Качулу. А все тому, що знову-таки, напередодні виборів, шляхом рейдерської атаки, Леонід Пилунський за підтримки урядових посадовців підпорядкував газету власним політичним цілям та інтересам.

Сьогодні український уряд не має жодного проекту підтримки української кримської громади. Наші пропозиції з державотворення і протести проти того, що кримські українці насправді живуть у кримській російській колонії, де Росія, з подачі уряду, будує житло та заселяє республіку своїми підданими, залишаються поза увагою кримських владців. За усіма офіційно діючими юридичними канонами

Крим підпорядкований українській державі і закони начебто забезпечують державотворчий процес, але волевиявлення національних громад і формування кримської влади в їхній кількісній національній пропорції держава не забезпечує. Не менш проблемна ситуація складається з виборчими законами на загальнодержавному рівні. Ці закони, розроблені не без впливу закордонних теоретиків на взірцях принципу партійності, апробовані в багатьох країнах світу, на мою думку, для України не придатні. Вони стали підніжками ворожнечі, протистоянь і поділу території. Партійна еліта сп'ялася на шабелі вище еліт національних меншин і навіть титульної нації. Без виборчого закону, який би гарантував прихід до влади пропорційної чисельності представників національних меншин, політичний хаос у країні не при-

пиниться. Нас і далі обдурюватимуть, нам обіцятимуть нездійсненне, пропонуватимуть підставних осіб і втілюватимуть усілякі проекти, аби й далі порушувати наші національні права.

УКРАЇНЦІ ПОЗА ЕКОНОМІКОЮ

Українці Криму вважають себе автохтонами не випадково. Найдавніші Аркадські клинописні джерела повідомляють про кримське місто Теліпіль (сучасний Севастополь) як про укріплення орійських комонників. Цю частину міста севастопольці здавна називають “Козачка”. З інших історичних джерел відомо, що за тисячоліття до приходу в Крим татар, із 590 року, тут поширювалися церковні книги Київської Русі. Автохтонність українців засвідчують і кримські пам'ятки черняхівської культури II—IV ст. н. е. Так, у великому інкерманському могильнику поблизу Севастополя поховання і посуд мають споріднені риси Криму і Подніпров'я. Турецький історик Евлії Челебі в своїх працях зафіксував, що за переписом 1666 року в Кримському ханстві проживало 1120 тисяч осіб. Із них татарського населення — 180 тисяч, греків, караїмів, євреїв, вірменів — 20 тисяч і козаків (так турки називали українців) — 920 тисяч осіб. Українці споконвічно мали тут історичні корені, й економіка Криму з сивої давнини базувалася на господарській діяльності українського населення.

Верховна Рада і Уряд України, проектуючи і здійснюючи економічну політику Криму, зовсім забули про кримських українців, патріотів своєї Батьківщини. У розбудові багатьох філій центральних економічних структур уряд пішов найлегшим, але шкідливим для державотворення шляхом: призначив керівниками філій представників кримської російської общини і таким чином не тільки політичні, а й економічні важелі сліпо віддав до рук особам, які навіть уві сні бачать себе в Росії. Така ситуація не тільки в банківських структурах, а й у філіях підприємств, фірм, санаторно-курортних і наукових закладах. Куди не кинь, всюди проросійські висуванці, які відверто заявляють: “Ето ми условно относімся к Украине, а принадлежим России”. Як здійснюється фінансування антиукраїнських акцій, відкриваються охоронні фірми “козачкам”, що розбурхують півострів, здогадатися неважко. Етнічні українці змушені йти на службу до вирощених державними мужами кримських сателітів, нагинати голову і мовчати, тамуючи рани на серці за рідну державу.

Ось промовисті приклади. Мені доводилося звертатися до Севастопольської держадміністрації по допомогу у виданні

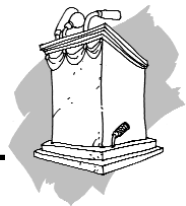
українських дитячих і художніх книг, рекомендованих міським інститутом освіти, але, врешті, ці книги побачили світ дрібним накладом і власним коштом. Вони так і не дійшли до широкого загалу читачів, бо все українське для представників кримської проросійської влади чужинське, а спонсорів української справи серед місцевих бізнесменів просто не існує. Інший гіркий приклад, пов'язаний із акцією “Прикрась сирітське життя”, яку проводить міське об'єднання “Просвіта”. Виявляється, у цих сателітів умовної державності навіть до круглих сиріт немає співчуття. Акцію підтримали українці Києва, Львова, Кіровограда, але не Севастополя і Криму. Я звернувся з цими проблемами до давніх друзів, які займають ключові пости в центральному уряді, і був приголомшений їхнім розумінням кримської проблеми: “Нам усе одно, хто там при владі, лише б Україна була незалежною...” Пожити б їм у Криму, відчутися сповна ворожість до українства, і зрозуміти нарешті, як ганьблять вони українську справу та підносять антиукраїнську глупоту... Певно, тоді збагнуть, що цей процес може дійти до центру.

Треба розуміти, що питання національної безпеки держави не в добробуті кримської російської общини, воно — в глибині тих сердець, які печуться за долю і процвітання держави. Держава в безпеці тоді, коли владні посади і економічні структури очолюють патріоти України.

У Криму — разючий стан української освіти. Так, в АРК 500 тисяч місцевих українців отримали змогу навчатися 3780 дітей (2 %) рідною мовою в 4 навчальних закладах і сімдесят одному класі шкіл з російською мовою навчання. В АРК діє один український культурно-інформаційний центр. У Севастополі цей показник ще гірший: 84 тисячі місцевих українців отримали змогу навчатися 960 дітей (1,5 %) в одній українськомовній школі та 3-х школах з українсько-російською мовою навчання. У Севастополі діє один український культурно-інформаційний центр. Порівняно з освітою кримськотатарських дітей — це крапля в морі. Нині у Криму діє 15 кримськотатарських шкіл і 10 культурно-етнічних центрів. Аби не зважати на права українських дітей спілкуватися рідною мовою, проросійські політики галасують про винищення російської мови, змушуючи дітей українців навчатися в російських школах, тримаючи батьків у глухомоу мовчанні через загрозу бути звільненими з роботи і не мати життєвих перспектив. Дуже прикро, коли кримська проросійська влада спрямовує кошти на проведення досліджень “Кримський соціум: лінії поділу, чинники конфліктності, шляхи консолідації”, отримує підтасовані результати з мовних питань і махає текою брехливих папірців перед українцями Криму, мовляв, “у Криму освіта державною мовою забезпечена!” Міністр освіти Табачник стверджує, що не причетний до закриття низки українських шкіл, оперуючи мізерними “відсотками зросту” шкіл з українською мовою навчання, не пояснюючи, що українських школярів у країні збільшилося на 6 %. Єдину українськомовну школу-інтернат у Севастополі влада двічі намагалася закрити і щоразу цьому протистояла українська громада. Сьогодні розгрівається проект закриття цієї школи через штучне зниження успішності учнів. Мовляв, школа зі своїми статутними положеннями не впорється, належного рівня освіти не забезпечує, тому її потрібно закрити. Не вірте! Вас дурять!

Не кращий стан із відродженням української культури в Криму. Дійшло до того, що проросійська влада намагається призначити на посаду директора українського інформаційного культурного центру в Севастополі росіянина Зеніна, щоби вибити єдиний і останній виховний і етнічний шабелі із-під ніг кримських українців.

Я звертаюся до Уряду, до сократівських лобів, до себелюбного пана Азарова з питанням: “Ви в змозі забезпечити політичний, економічний і культурний баланс серед національностей Криму, чи нам і далі наймитувати у проросійській колонії?”

Марія ОЛІЙНИК,
м. Донецьк

3 листопада 2011 року в Донецьку відбулась історична подія — вперше біля пам'ятника Тарасу Шевченку зібрався чи не найбільший в Україні мітинг протесту зініційований обласними громадськими організаціями “Ніхто крім нас” та “Спільна справа”, товариствами ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС, воїнів-інтернаціоналістів, “дітей війни”, підприємців, українського козацтва, шахтарських профспілок, політичних і громадських організацій із Комітету опору диктатурі в Донецькій області.

Влада на Донеччині ще з січня 2011 року почала війну з дітьми, закриваючи школи. Пенсіонери, діти війни, школярі та їхні батьки протестували, як могли, але... На боці влади прокуратура, міліція, суди. Увірувавши в свою безкарність, спираючись на адміністративний і репресивний апарат, влада вирішила оголосити війну своїм виборцям, ліквідувавши соціальні виплати ще 16-ти категоріям.

Відкинувши всі суперечки, ці, такі різні організації, об'єдналися для боротьби за свої права. Каталізатором стало небачене соціальне розшарування серед громадян України, продовження несправедливої приватизації всього майнового комплексу групою сімей, безпрецедентне скорочення соціальних виплат, прийняття несправедливих податкового, пенсійного, трудового та житлового законодавств, наступ на права українців, абсолютне нехтування Конституцією України. На черзі — вільний продаж сільськогосподарської землі як законотвірний крок олігархічно-кримінальної влади до повної втрати будь-якого права народу на існування, відмінне від рабського.

ДОНЕЧЧИНА ПРОКИДАЄТЬСЯ

Отже, кризові явища в Україні поглибилися відверто антинародними рішеннями Уряду, Верховної Ради та Президента. Поза сумнівом, влада в Україні антинаціональна, тому основна вимога мітингу — зміна антинародної, олігархічної влади, яка демонструє, що для неї передусім важливі особисті інтереси, а не проблеми українського суспільства.

Учасники мітингу вимагали негайного мораторію на внесення антиконституційних змін, спрямованих на обмеження прав і свобод громадян України, їх відміни в законах, що порушують соціальні гарантії інвалідів війни і учасників бойових дій, зупинити злочинну “оптимізацію” бюджетної сфери, а насправді — “невиправдане закриття лікарень, ФАПів, амбулаторій, згорання соціально-культурної сфери (закриття художніх шкіл, спортивних секцій, дитячо-юнацьких гуртків, ліквідацію будинків культури), ліквідація загальноосвітніх шкіл,

дошкільних установ” і таке інше.

У резолюції мітингу заявлено вимогу негайного внесення змін у виборче законодавство України, які б забезпечували вільне й демократичне волевиявлення громадян без адміністративних фальсифікацій, можливість відкликання депутатів, зняття з них недоторканності та пільг.

У випадку, якщо Верховна Рада України нинішнього скликання відмовиться від добровільного саморозпуску або Президент України Віктор Янукович не підпише Указ про розпуск парламенту, протестувальники ладні оголосити дату початку “безстрокової акції непокорі”.

Донецька акція протесту закликає владу зробити серйозні висновки, зрозуміти, що люди виходять на вулицю, коли терпіти вже неможливо. Щоденне поглиблення прірви між бідними і багатими — це те, що кличе українців до рішучих дій.

Початок покладено — об'єднання почалося. Разом ми можемо.

ЗАМІСТЬ ОБЛИЧ — АВАТАРКИ, ЗАМІСТЬ ЕМОЦІЙ — СМАЙЛИКИ

Українські політики в мережі Facebook

Наталія АНТОНЮК

Нещодавно інформаційний простір сколихнула новина: у Facebook зареєструвалися президент Росії Дмитро Медведєв і голова Державної Думи Борис Грізлов. До речі, український прем'єр-міністр Микола Азаров ще влітку зареєструвався в цій соціальній мережі. “Ще раз хочу запевнити, що по можливості я заходжу на цю сторінку. Читаю питання, зауваження. Найважливіші з них беру до відома, роблю висновки і, якщо потрібно, розпорядження”, — написав він у Facebook.

У соціальній мережі найактивнішими є народні депутати України від блоку “Наша Україна—Народна Самооборона” Андрій Парубій, Володимир Ар'єв, Юрій Стець, Олесь Доній та лідер “Фронту змін” Арсеній Яценюк; від фракції БЮТ Андрій Шевченко, Андрій Шкіль і Віктор Уколов, депутат Київради від БЮТ Олександр Бригинець, позапартійні народні депутати Олег Ляшко та Леся Оробець і народна артистка України Оксана Білозір.

Вони жваво спілкуються з Інтернет-користувачами, діляться цікавими відеороліками, коментують світлини й новини. Хтось із цих політиків більш відвертий, хтось — менш, хтось у соціальній мережі відпочиває від політичної діяльності, а хтось навпаки — підкреслює свої “депутатські риси”.

А ще Facebook для них став оазою емоційного розвантаження, адже в соціальній мережі можна вибухати пристрастями та образами, обуреннями й закликами.

Сторінка **Віктора Уколова** відразу привертає увагу: в інформації про себе політик написав, що він “народний депутат (без жартів)”. Тому деякі з користувачів і не здогадуються, що це справді депутат, а не звичайний “приколіст”.

Віктор Уколов розповідає про буденні проблеми, про свої заняття спортом, особливості харчування у їдальні Верховної Ради тощо.

Разом із тим політик використовує Facebook для своєї опозиційної діяльності. Один із останніх записів Уколова: “Ніколи, повторюю, ніколи позиція втекти у куші і гордо там стояти, склавши руки, не давала хороших результатів в історії. Так можуть робити лише потенційні емігранти з грінкартою в кишені. В Росії пасивність інтелегентних противників привела до влади Путіна, у нас — Януковича”.

Простий і щирий у спілкуванні з друзями-однодумцями **Володимир Ар'єв**. У інформації про себе написав: “Помаранчева потвора”. Він залюбки спілкується з усіма відвідувачами сторінки, навіть інколи просить життєвих порад.

Ар'єв майже щодня реагує на парадокси нашого суспільства та поширює сатиричні політичні мініатюри.

Найактивнішим політиком у Facebook можна вважати **Олександра Бригинця**. У інформації про себе вказав: “Не палю”. Розповідає про столичні новини, повідомляє громадськості про нові корупційні схеми київської влади, зокрема звертає увагу на незаконне виселення книгарні “Сяйво”, видавництва “Дніпро”, одіозні будівництва “славної команди”.

“Пропонувати нинішній владі, як врятувати пам'ятки історичної спадщини та як підтримати національну культуру, все одно що пропонувати гею звернути увагу на ту чи іншу дівчину... Звернуть, але зробити однак нічого не зможуть...”, — один із останніх записів Бригинця.

Андрій Парубій в інформації про себе вказав улюблених письменників: Ліна Костенко, Олена Теліга, Джек Лондон, Люко Дашвар та інші. Він завжди з любов'ю розповідає про досягнення своєї доньки: “Яринці вісім ро-

ків. Вона вже здобула кілька премій за дитячі малюнок”.

Народний депутат закликає українську опозицію до об'єднання спільних зусиль, бо неспроможність українців до згуртування використовує влада. Він детально розповідає про перебіг суду над Юлією Тимошенко і стежить за реакцією європейських країн на антидемократичні кроки України.

Парубій переконаний, що “зупинити російську експансію на українському кордоні — єдина передумова українського успіху”.

Олесь Доній розбурхує ініціативність своїх Інтернет-друзів, бо часто проводить чистку “мертвих душ” на своїй сторінці. В інформації про себе вказав: “Голова Мистецького Об'єднання “Остання барикада”. “Приємно, що в історії України був період, коли політику робили ідеалісти-романтики, а не цинічні властолюбці”.

Арсеній Яценюк з'являється у віртуальному просторі дуже рідко. В інформації про себе зазначив, що його політичні погляди — це “Фронт змін”. Його турбує постанова Національного банку щодо обміну валюти тільки за умови пред'явлення паспорта: “Курс паспорти не врятує! А от проблем для людей і інформації для злодіїв ціла купа”.

Оксана Білозір переймається проблемами гендерної рівності, питаннями морального виховання підростаючого покоління, збереженням духовної атури в кожній українській родині.

“Для України дуже важливе питання збільшення представництва жінок у парламенті та на керівних посадах у виконавчій владі”, — читаємо в одному з останніх повідомлень.

Детальну інформацію про себе дає **Леся Оробець**. Її улюблена телепередача “Що? Де? Коли?”, а цитата — Станіслава Єжи Леца: “Для коней і закоханих сіно пахне по-різному”.

Оробець в соціальній мережі переймається двома проблемами: законодавчі зміни щодо заборони тютюнопаління в Україні та реформи освітньої галузі.

А найзагадковіша персона у соціальній мережі, мабуть, **Олег Ляшко**. В інформації про себе написав, що його зацікавлення — жінки. “Друзі, давайте бути добрішими один до одного”, — переконує Інтернет-відвідувачів народний депутат. Ляшко детально розповідає про зустрічі з українцями в Луганській, Чернігівській областях, в Івано-Франківську чи на столичному залізничному вокзалі.

Народний депутат постійно наголошує на своїй близькості до народу: “Сьогодні, зносячи паркан під Верховною Радою, порвав улюблене пальто, але мені нічого не шкода заради захисту інтересів простих людей”; “Нещодавно я знову став батьком. Щоправда, цього разу лише хрещеним. За кума мене... обрала проста жінка з містечка Знам'янка, що на Кіровоградщині”.

У Facebook з'являється дедалі більше українських політиків. Інтернет живе своїм бурхливим, емоційним, насиченим і... несправжнім життям. Ця мода на соціальні мережі — не лише інформаційні примхи часу, а бажання відірватися від нестабільної та суперечливої реальності й поринути у світ, де все набагато простіше.

У соціальній мережі легше бути гарним оратором та активним опозиціонером, легше знаходити друзів і простіше реагувати на критику, натиснувши Delete (видалити).

Хотілося б, щоб трясовиння Інтернету не затягувало українських політиків, бо проблеми українців — справжні й депутати мають їх вирішувати не емоційними закликами у мережі, а зваженими і впевненими діями в українській реальності.

ЧЕРВОНИЙ ГАЛАС НА МАЙДАНІ

Так звана “Компартія України” проти незалежної України

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

7 листопада Компартія України відзначила галасливим двотисячним мітингом на центральній площі столиці річницю Жовтневого перевороту в Росії 1917 року. Абсурд відзначення цієї дати чужої

країни пояснюється тим, що саме в результаті більшовицького перевороту і встановлення комуністичного режиму вдалося продовжити існування Російської імперії, включно з Україною. Імперії під камуфляжем “держави робітників і селян”. А саме славослів'ям цій державі й був переповнений мітинг. Якщо хтось думає, що комуністи кличуть до встановлення соціальної справедливості в Українській державі, то їм варто було б побачити відверті гасла цього мітингу. Вони, без будь-яких ілюзій, закликали до відновлення соціальної справедливості в Українській державі. Гарні, нічого сказати, гасла в самісінькому центрі столиці цієї держави.

Варто нагадати, що київський суд заборонив проведення цього дня масових акцій на Хрещатику і Майдані. Подібні рішення можна розцінювати як недемократичні. Але в понеділок ми ще раз побачили вибірковість нашого правосуддя. Міліція столиці, яка ще напередодні попереджала про недопустимість подібного, спокійно спостерігала за дійством комуністів. Однак нема сумніву, що міліція хутко кинула б розганяти на Майдані мітинг демократичних сил, хоч на ньому і не проголошували б антидержавних гасел.

Ця вибірковість пояснюється ще й тим, що Компартія, попри заяви про “антинародний режим”, фактично є його часткою, входячи у правлячу коаліцію парламенту. І не їхньому лідеру Симоненку, якого не забули на мітингу кількакратно назвати головою фракції Компартії в парламенті, тобто фракції влади, вітійствувати на теми режиму. Влада ця не варта доброго слова, особливо щодо соціального захисту людей, але й демагогія комуністів — це паразитування на проблемах пересічних громадян. Боляче було дивитися на простих людей, зморених життям, які немичним руками тримали портрети Леніна та більшовицькі гасла. Значно вгодованішими були відставники в погонах і представники деяких “радянських спілок”, котрі тримали портрети Сталіна та відверто антиукраїнські гасла.

Що ж, ми ще раз переконалися, що нинішня влада дає поживу для демагогів на ниві “захисту трудящих” і крізь пальці дивиться на антидержавні шабаші.

Тетяна ВОЛОШИНА,
кандидат мистецтвознавства,
доцент Національної музичної академії
України ім. П. І. Чайковського

— Я представила музику українських композиторів у записах на CD. Це були твори В. Сильвестрова, М. Скорика та О. Яковчука. І серед усієї сучасної музики, що прозвучала на форумі, мабуть, найбільший успіх випав на долю “Концерту для віолончелі та симфонічного оркестру” О. Яковчука, присвячений жертвам політичних репресій в Україні. Було також відзначено, що серед віолончельних концертів нашої доби твір Олександра Яковчука займає одне з цільних місць у сучасному мистецтві. Тож вітаю автора і його шанувальників.

З музикою композитора О. Яковчука я знайома вже понад 40 років: ми навчалися разом на одному курсі Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського з 1971 до 1976 року. А сьогодні ми колеги-викладачі в Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського. Ще зі студентської лави я відвідувала майже кожен концерт, де звучала музика Олександра, і завжди відчувала, що його творчість знайде своє гідне місце в українській і світовій музиці. Так і сталося. Зараз Олександр Яковчук — відомий український композитор, член Національної спілки композиторів України з 1978 року. Вагомість його творчих звершень вражає. З-під його професійного пера вийшли опера “Незабутнє” за мотивами повісті О. Довженка, балет “Пригоди у Смарагдовому місті” за О. Волковим, ораторія “Скіфська пектораль” на вірші Б. Мозолевського, п’ятнадцять кантат для різних виконавських складів, дві симфонічні поеми (“Подвиг” та “Золоті ворота”), п’ять симфоній для симфонічного оркестру, сім інструментальних концертів, “Концертна тріада” для скрипки, альту і віолончелі та симфонічного оркестру, значна кількість творів для оркестру українських народних інструментів та естрадно-симфонічного оркестру. Вокальний цикл О. Яковчука для баса та фортепіано “12 сонетів В. Шекспіра”, створений 2009 року, увійшов до світової антології українського романсу, нарівні з творами композиторів-класиків.

Особливе місце у творчості О. Яковчука посідає хорова музика. Композитор створив 236 обробок українських народних пісень для різних хорових складів, що є своєрідним рекордом. Необхідно відзначити, що ці обробки спираються на вагомий фольклорний матеріал, численні народні зразки, які композитор записав у багатьох експедиціях. В Україні немає практично жодного професійного колективу, який би не виконував хорові твори майстра. Вони незмінно присутні в репертуарі провідних українських хорів Канади, США, Англії, Франції та Німеччини. Як фольклорист, О. Яковчук зібрав понад 1500 українських народних пісень в Україні, Словаччині та Югославії. Його етнографічна діяльність здобула визнання завдяки появі двох збірок народних пісень: “Пісні з Поділля” (“Музична Україна”, 1989 р.) і “Колядки та щедрівки” (БАУК, 1990 р.) Саме обробки зібраних О. Яковчуком народно-пісенних зразків склали основу записів на двох його компакт-дисках, що побачили світ 2006 року. Сьогодні твори композитора знайшли визнання у шанувальників завдяки появі дванадцяти авторських CD та двох DVD.

Вирізняється самобутністю і чистотою стилу вишукана камерна музика О. Яковчука, яку часто виконують у концертних залах світу. Саме за камерні твори у 90-х роках минулого століття він отримав у Європі три міжнародні премії. Його “Прелюдії та фуги” для фортепіано, про які я писала в аналітичній статті “Утверджуючи індивідуальність” (журнал “Музика” № 5 за 1984 р.) увійшли до навчально-педагогічного репертуару консерваторій і музичних училищ країн СНД. Їх також часто виконують провідні музиканти з різних кра-

СПРАВЖНЯ ТВОРЧІСТЬ НЕПІДКУПНА І НЕПЕРЕМОЖНА

Нам випала чудова нагода ще раз представити читачам Олександра ЯКОВЧУКА — відомого українського композитора сучасності. Вагомим приводом для цього є великий успіх його твору “Концерт для віолончелі та симфонічного оркестру” на міжнародному музикознавчому симпозіумі з проблем сучасної музики, що відбувся у Вільнюсі (Литва) в останній декаді жовтня 2011 року. На цьому заході була представлена музика Литви, Латвії, Естонії, Португалії, Греції, США, Росії, Білорусі й України. Надаємо слово кандидатів мистецтвознавства, доценту Національної музичної академії України ім. П. Чайковського Тетяні Волошиній.

їн в Україні, Росії, Західній Європі, Канаді та США.

Композитор написав фортепіанні твори для всіх вікових категорій піаністів, — від початківців до професійних концертних виконавців. Понад половину його творів опублікували видавництва України, Росії та Канади.

Чільне місце у творчості О. Яковчука посідає Симфонія-Реквієм “Тридцять третій”, присвячена жертвам Голодомору для солістів, мішаного хору та симфонічного оркестру на вірші В. Юхимовича. Твір створено 1990 року, ще за комуністичного режиму, він чекав на своє виконання довгих 13 літ. Реквієм духовно збагачує історичну пам’ять нашого народу, зміцнює його національну свідомість. Нездорозуміння виконаний у різних концертних залах світу, він полонив душі шанувальників справжнього музичного мистецтва трагічною відвертістю, щирістю висловлення.

О. Яковчук лауреат премії ім. М. Островського 1988 року за Другу симфонію, “Концерт для альту і симфонічного оркестру” та “Прелюдії і фуги” для фортепіано. Він лауреат п’яти республіканських конкурсів різних років.

Варто зупинитися на новому масштабному творі композитора — Симфонії № 5 “Ностальгія”, що прозвучала 6 квітня 2011 року на фестивалі “Прем’єри сезону” у виконанні Академічного симфонічного оркестру Національної радіокомпанії України (диригент — В. Шейко). П’ята симфонія “Ностальгія” — знакове явище

в українській сучасній симфонічній музиці. Автор знайшов цікаву концептуальну ідею, що диктує своєрідний стиль музичної мови та засобів художньої виразності. Цей твір — одночастинна симфонічна композиція, що розвивається у часі протягом 26 хвилин щільно насиченого музичним змістом звучання. О. Яковчук майстерно використовує найсучасніші засоби музичного письма (конкретна алеторика, додекафонна та модальна техніки, сонористика, оркестрова “поліфонія шарів”, композиційний прийом одночасового співіснування двох оркестрових “пластів”, що компліментарно розвиваються, тощо). Особливо цікавий абсолютно “авторський” засіб розвитку інтонаційного матеріалу за принципом “об’єкта—тіні”. Всі окреслені прийоми музичної виразності слугують єдиній меті: висвітленню основної ідеї твору — **особистість і сучасний світ**. Автор ніби “ностальгує” за своєю молодістю, коли існували справді високі духовні ідеали художньої творчості, не покладені на службу матеріальному збагаченню, до чого дедалі більше крокує сучасне життя у світі. Але митець у своїй музиці впевнений, що справжня творчість непідкупна, непереможна. І хоча музика симфонії закінчується тихими, спокійними акордами, звучання твору загалом оптимістичне, незважаючи на агресивність світу. Цим твором композитор ще раз підтверджує головне життєве і творче кредо — незмінну віру у шасливе майбутнє і мистецтва, і мудрого народу України.

“Літургія Святого Іоанна Златоустого” — визначний твір в українській духовній музиці, що перевірено часом, історією його виконання. Світова прем’єра Літургії (1 редакція) відбулася 26 квітня 2006 року у соборі Св. Олександра (м. Київ). Виконавець — камерний хор “Хрещатик” під орудою Л. Бухонської. Друга прем’єра Літургії відбулася у приміщенні Національної філармонії 9 червня 2006 року. Саме цей твір відкрив новий концертний сезон філармонії 2006—2007 року. Пізніше Літургію виконали в Канаді, Торонто, Вінніпезі та Едмонтоні (хор “Відродження”, дир. О. Синичак), в Англії (хор “Булава”, дир. П. Гунька), в Лондоні, Манчестері та Глазго, а також у багатьох містах Іспанії під час гастролей хору “Булава” 2008 року. 2009-го композитор здійснив нову редакцію твору, який з успіхом прозвучав у Львові (“Галицький камерний хор”, дир. В. Яциняк) та знову у Києві 16 грудня 2010 року (хор “Хрещатик”, дир. П. Струць). Загалом за п’ять років колективи у багатьох країнах світу успішно виконали Літургію понад 30 разів. Музична мова Літургії ніби опромінена світлом Творця, Його любов’ю до людини. Такі твори запам’ятовуються назавжди. Особливу увагу привертає хорова фактура Літургії. Вона якнайкраще відповідає природі людських голосів, тому тут не чути форсованого звучання, перевантажень, зловживань звуковими (сонорними) ефектами, які так часто зустрічаються у сучасній хоровій музиці. Автор, безумовно, добре володіє технікою хорового письма, відчуває природу та різні можливості хору. Яскраве естетичне враження справляє неповторний авторський стиль музичної мови, вміння композитора вирівнювати теситуру (напругу) голосів і завжди доручати провідну музичну думку тим голосам, які найкраще звучать у потрібному регістрі. Досконало цією технікою володіє не кожен. Дехто із сучасних композиторів недооцінює природну збалансованість хорових партій, через що частина хорової музики (часто-густо вартісної) залежується у шухлядах. Знання О. Яковчуком особливостей хорового звучання пояснюється тим, що свого часу композитор майже 10 років проспівав у різних хорах і відчував їхню природу. Безумовно, він один із найвизначніших сучасних українських композиторів, що утвердилися у жанрі хорової музики.

Кантата № 14 на слова Тараса Шевченка “Тече вода в синє море”, прем’єра якої відбулася 16 грудня 2010 року Малому залі НМАУ ім. П. І. Чайковського, без перебільшення, нове слово у музичному прочитанні поетичної спадщини Великого Кобзаря. Цей чотиричастинний музичний твір для солістів, мішаного хору й ударних інструментів сповнений українським мелосом, українським духом, українською любов’ю до своєї рідної землі. Вражає чутливе відтворення композитором поетичного тексту Т. Шевченка в адекватних музичних інтонаціях. Сучасна вишукана поліфонічна мова кантати сприймається органічно, без зусиль для слухача. Складні дисонуючі акордові побудови природно виливаються у м’яку кантилену, що побудована на оригінальних авторських мелодіях, які просякнуті народним мелосом. Вражає повне відчуття народного співу, народної пісні, до чого і прагнув композитор, створюючи цей яскравий твір.

Творче життя О. Яковчука — безперервна робота із досягнення нових музичних вершин. Тільки за останній рік композитор написав дві кантати для солістів і камерного оркестру: “Ти” на вірші П. Мовчана та “Благая Бога длань” на вірші В. Стуса, а також струнний квартет № 5 та 11 обробок українських народних пісень для мішаного хору а cappella.

Безумовно, названі вище твори композитора — визначне явище у музичному житті сучасної України. Тому я сподіваюсь і переконана, що Олександр Яковчук має бути гідним кандидатом на отримання Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

— Яка структура і форми роботи УВКР?

— Рада — всесвітня організація, членами якої є національні об'єднання українців за кордоном і громадські організації в самій Україні. Президія Ради обирається на Форумі. У ній 36 осіб. Третина її представляє східну українську діаспору, третина — західну, решта представники громадських організацій України. Відповідно є голова УВКР і три його заступники, що представляють діаспори і Україну. Назву їх. Оскільки Ольга Кобець представляє саме Україну, то вона фактично виконує обов'язки першого заступника, а також є головою Секретаріату УВКР. Заступником від східної діаспори є голова Об'єднання українців Росії професор Тарас Дудко, від західної діаспори — Стефан Романів, генеральний секретар Світового конгресу українців, представник Австралії. Вибір заступників символічний. Росія найбільш проблемна стосовно становища української діаспори. Щодо СКУ, то це відома міжнародна громадська організація, яка ефективно діяла задовго до постанови української держави і, вважаю, значною мірою доложила до того, що Україна стала незалежною.

У новообраній президії Ради люди, які давно займаються роботою із закордонним українством. Членом президії УВКР є і голова ВУТ “Просвіта” Павло Мовчан. Ми маємо добру співпрацю з “Просвітою”, її продукцію, зокрема книги, диски поширюємо серед українців зарубіжжя.

За рішенням Форуму, УВКР було значно омолоджено. Адже зараз з'явилася молодіжна діаспора, яка після Всесвітнього форуму провела свій форум.

— Які ж основні пріоритети визначила для себе УВКР, виходячи з рішень Всесвітнього Форуму?

— Матеріали Форуму, ухвали всіх семи секцій і основну ухвалу одразу ж направили вищому керівництву держави — Президенту, головам парламенту і уряду, міністрів закордонних справ і міністрів культури. Матеріали Форуму — практично концепція роботи із закордонним українством. Зараз готується Державна програма такої роботи до 2015 року. Отож багато матеріалів Форуму взято в базу створеної програми.

Серед пріоритетів роботи УВКР — питання молоді. Ми створили спеціальну комісію при президії по роботі з молодіжною діаспорою. У комісію увійшли зокрема представники Молодого руху, Молодіжного націоналістичного конгресу.

Другий пріоритет — робота з трудовими мігрантами. Архіважлива проблема. Створили комісію по роботі з мігрантами, до якої увійшли представники країн із найбільшою кількістю трудових мігрантів, а це Іспанія, Італія, Португалія. Увійшли в контакт із громадськими організаціями заробітчани чи колишніх мігрантів, які діють в окремих регіонах України. Найближчим часом заплановано велику міжнародну наукову конференцію в Тернополі з проблем трудової міграції.

Третій пріоритет — становище українських громад на території колишнього Радянського Союзу. Вже відбулася поїздка делегації президії УВКР до Казахстану, де одна з найчисельніших українських діаспор, друга чи третя у світі. Ми мали зустрічі з владою,

СИНИ ЧИ ПАСИНКИ ДЕРЖАВИ?

Минуло понад два місяці після V Всесвітнього Форуму українців. На ньому було підбито підсумки співпраці нашої держави із закордонним українством, переобрано Українську Всесвітню Координаційну Раду, вищий орган узгодження зусиль світового українства. Що пріоритетне у роботі УВКР, виходячи з рішень Форуму? Які основні проблеми в царині зміцнення контактів нашої держави з українцями закордоння, захисту їхніх прав та інтересів? Як включилася в роботу новообрана УВКР? Про це в інтерв'ю нашій газеті розповідає обраний на Всесвітньому Форумі голова УВКР Михайло РАТУШНИЙ.

представниками Асамблеї народів Казахстану, головою якої є президент держави Назарбаєв. Зустрічалися з депутатами меджлису — парламенту держави, українцями за національністю, звичайно ж, мали зустрічі з українською громадою, відвідали українські школи. Є багато позитивного щодо становища українців, як і інших національних меншин, у Казахстані. Українців тут чують. Коштом бюджету видається загальнонаціональна українська газета, діють українські недільні школи, і закон у Казахстані передбачає часткове утримання за рахунок бюджету національних шкіл.

Ще один важливий напрям роботи, і це викликає у нас величезну стурбованість, — становище української діаспори в Російській Федерації. Жодної української школи, діють українські недільні школи, жодної газети, церкви. Ми зустрічалися з верховним комісаром ОБСЄ у справах національних меншин Кнудом Воллебеком. Звернули його увагу (постійно звертатимемо увагу ОБСЄ) на просто-таки дику ситуацію з українцями в Росії. Це коли під надуманими приводами закривають федеральні об'єднання українців, національно-культурні автономії, причому всупереч міжнародним угодам, які укладала сама Росія.

Ще одним пріоритетом ми визначили розвиток структури

УВКР у самій Україні. Практика свідчить, що значна частина проблем у регіонах держави. Люди мігрують за кордон, тут залишаються їхні сім'ї. Ми контактуємо з регіональними органами влади, громадськістю, починаємо створювати регіональні структури, які займатимуться роботою з мігрантами зі своїх регіонів. А це, нагадаю, загалом до 6 мільйонів наших громадян. Наполягатимемо, щоб на наступних парламентських виборах вони могли скористатися своїм конституційним правом обирати, голосувати, мати своїх представників у нашому парламенті.

— На Всесвітньому Форумі висловлювалася серйозна стурбованість незадовільним рівнем підтримки нашою державою закордонного українства. Є над чим працювати?

— Попри окреслені Форумом серйозні проблеми, попри заяви нашої влади про поліпшення роботи, на жаль, сьогодні ще немає помітних зрушень. У проекті Державного бюджету на 2012 рік не збільшено фінансування роботи із закордонним українством. Раніше був окремий рядок бюджету щодо роботи УВКР із діаспорою, але зараз ця позиція змішана з якимись іншими проблемами, що не мають жодного стосунку до закордонного українства, наприклад, фінансування роботи з меншинами в самій Україні. Не бачимо в планах влади створення Державного комітету по роботі з українцями закордоння, що було обіцяно в посланні Президента Януковича до Форуму.

Утім, є й позитивне: в законодавство вносять зміни, які посилюють захист прав закордонних українців. Законопроект пройшов перше читання, ми просили на зустрічі з головою ВР Литвином, щоб закон оперативно ухвалили.

Планів, бажань у нас багато, але лише на пожертвах, членських внесках солідної, серйозної роботи з діаспорою не може бути. Маємо відчувати: конституційна норма про те, що держава Україна дбає про закордонне українство, реалізовується на ділі.

— Представники влади Росії недавно заявили, що вони готові відкривати українські школи, але, мовляв, серед українців їхньої держави мало охочих віддавати своїх дітей на навчання в них. Прокментуйте заяву.

— Це велика містифікація, некоректна, недоброчинна технологія з боку російської влади. Це заявляв Фурсенко, міністр освіти Росії, на спільній прес-конференції з Дмитром Табачником. Думаю, просто хочуть перекласти відповідальність на українську громаду.

Що таке українські школи за кордоном? Вони різні. Наприклад, у Тбілісі є українська школа, де всі предмети вивчаються українською мовою. В Астані, столиці Казахстану, є українська школа, де навчання йде казахською мовою, але тричі на тиждень викладають українську. І вчать тут не лише українці, а й казахи, росіяни, німці. Я був у цій школі. Молоді казахи не тільки співали українських пісень, а й пристойно розмовляли зі мною українською.

Яку школу ми хочемо в Москві? Яку хочуть самі українці міста? Вони чують заяви з боку представників столичної російської влади: мовляв, яка перспектива буде у дітей, якщо вони все вивчатимуть українською мовою? Такот, українці Москви не наполягають, щоб у школі всі предмети викладали українською, просто це має бути гарна школа, де б діти здобували гідну освіту, але щоб там було зроблено акцент на вивченні

української мови. І така школа там працювала, в ній могли навчатися і українці, і представники інших національностей, які бажали вивчати українську мову. Можливе було б також вивчення й інших предметів українською — математики, фізики тощо. Але тоді наше Міністерство освіти і науки мало б гарантувати, що випускники такої школи зможуть продовжити освіту у ВНЗ України. Сьогодні Міністерство, очолюване Табачником, такої можливості не дає. Фактично провалена програма надання бюджетних квот на навчання для закордонних українців.

Але відкрити школу — це ще не все. У Казахстані держава фінансує такі заклади, але гостро бракує педагогів. Українські громади Казахстану готові направити своїх випускників шкіл в українські виші, якщо їм буде гарантоване місце. Ці фахівці повернуться назад, в українські школи Казахстану, де й працюватимуть. Та гарантії від України нема.

Обладнання шкіл. Порівнюємо: в Казахстані є корейська діаспора, то для її шкіл Корея завезла все необхідне — від парт до підручників. Навіть виділяють спеціальні стипендії для тих, хто вивчає корейську мову. Туреччина все завезла для шкіл своєї діаспори. З нашого ж боку нема нічого. Коли ми їхали до Казахстану, взяли на подарунок для шкіл купу словників, інших книжок. Українці в діаспорі бачать, як працюють зі своїми меншинами представники інших держав, і як наша держава.

— Російська тема залишається одною з найбільш чутливих?

— Це величезна проблема. У нас відбуваються численні двосторонні українсько-російські зустрічі. Але якби хоч на одній із них вище українське керівництво поставило перед російським питання, чому така ненормальна ситуація з українцями Росії? Якби під час кожного візиту українських державних делегацій до Росії було заплановано зустрічі наших посадовців з українськими громадами, люди б відчували, що їхніми проблемами цікавляться. Ми про це постійно говоримо нашим властям: зверніть увагу на становище українців у Росії. Навіть Європа надає цьому більшого значення. На тій же зустрічі комісар ОБСЄ згадав, що був в українській школі в Башкортостані, знає про проблеми українців у Росії. А скажіть, скільки разів були чиновники нашого Міністерства в цій школі? Жодного! Значно активніше працює з українськими громадами Росії, загалом діаспорою наше Міністерство закордонних справ. Але все одно, цього недостатньо в загальнодержавному плані.

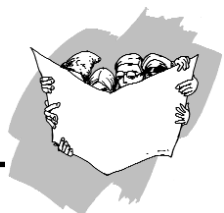
— На Форумі делегати із зарубіжжя говорили, як активно працює зі своєю діаспорою чимало інших держав.

— Так, це Азербайджан, де створено спеціальний комітет по роботі з діаспорою, до речі не такою й численною. Грузія з її невеликою діаспорою теж створила спеціальний державний комітет. Надзвичайно активно працюють зі співвітчизниками за кордоном Росія, Польща, чимало інших держав. Вони мають відповідні урядові, парламентські комітети, фінансування, громадські організації по контактах з діаспорою. Нам до цього ще далеко.

Делегація УВКР на місці першого поховання гетьмана Івана Мазепи на околиці міста Бендери (Придністров'я)

Спілкувався
Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

АНТІН СЕМЕНЮК — СТАРІЙШИНА УКРАЇНСЬКОЇ «ПРОСВІТИ»

Петро ГОНТАРУК,
директор Літературно-меморіального музею Ол. Неприцького-Грановського

Коштом ліцею вчився на курсах механізації сільського господарства у Львові — спеціалізувався на застосуванні в сільському господарстві тракторів, а коли повернувся, працював у Кременці.

У Львові юнак потоваришував з патріотично налаштованими львів'янами. Разом вони створили демократичну організацію української поступової молоді, яка взяла назву від знаменитої поеми Івана Франка “Камелярі”.

“...До тої групи молодих людей належав і я. Вже на перших Загальних Зборах мене вибрано головою цієї організації. Від того часу почалася енергійна праця, організували футбольну дружину та інші спортивні відділи, готували доповіді на різні теми, та інші імпери. На цьому становищі я перебував до 1937 року, тобто до свого повороту на Крем'янецьчину на Волині”, — згадує А. Семенюк.

1929 року А. Семенюк був мобілізований до Війська Польського, закінчив із відзнакою дві підстаршинські школи.

Два Антонові старші брати Михайло та Анастасій брали активну участь в українському патріотичному русі, за що їх переслідували царські, а пізніше польські власті. Брата Михайла за те, що входив до партії РУП, царські власті запроторили до буцегарні. Він — учасник усіх українських військових з'їздів, очолював “Просвіту” у Бережцях.

З осені 1941 року А. Семенюк працює у Кременці директором повітового Союзу млинів. Про умови праці в тодішніх млинах під час окупації пан Семенюк згадує так: “...Виплати в млинах частково нелегально відбувалися борошном, і робітники з цього були дуже раді, бо гроші в цьому часі не мали великої вартості. Це була неписана умова, про яку німці нічого не знали, морально це було виправдано тим, що німці нас грабують, забирають все і взамін нашої праці не дають нічого. І тут з приємністю можна підкреслити, що до кінця німецької окупації ніхто німцям цієї таємниці не видав... Ми, українські демократи,

У Літературно-меморіальному музеї Ол. Неприцького-Грановського у с. Великі Бережці Кременецького району Тернопільської області діє виставка про життєвий шлях старійшини української “Просвіти” Антона Захаровича СЕМЕНЮКА.

Антін Захарович народився 2 листопада 1908 року у селі Великі Бережці Кременецького повіту Волинської губернії в багатодітній селянській родині.

Ще з 1926 року Антін — член “Просвіти” у м. Кременці, де навчався у ліцеї; із 1942 року він — член Товариства “Просвіта” в Бережцях.

ще далеко до німецького приходу в Україну не вірили їм і писали, що від німців не можна надіятися добра — знали давно мрію німців про “дранг нах Остен” (похід на Схід) для розширення своєї території, а тим більше після приходу до влади Гітлера з його звироднілою расовою політикою...”

Бережцькі патріоти створили мельниківську організацію ОУН. Антін Семенюк став членом конспіративної п'ятірки повітової організації, якою керував Ю. Пундик (псевдо “Голуб”). На початку червня 1943 року Семенюка заарештувало гестапо. Спочатку перебував у кременецькій в'язниці, пізніше у рівненській: “...Нас тримали гірше за худобу. Харчування, санітарні умови, бруд (нас заїдали воші) нагадували описувані тюрми з Середньовіччя. Мене один з німецьких сторожів побив до непритомності лише за те, що я, не знаючи їхніх тюремних приписів, на кілька секунд спізнився стати в ряд для підрахунку...”

Після п'яти тижнів поневірянь А. Семенюка звільнили з в'язниці. Це був перший випадок, коли гестапо не розстріляло людей, зазідаючи на злочинах перед німцями, негайно. У березні 1944 року Семенюк виїздить із Бережць. Спочатку оселяється у Львові, пізніше в Перемишлі.

При наближенні фронту переїжджає у Словачину, в Братиславу. Дорогою до Українського допорогового комітету в Братиславу його заарештувала німецька жандармерія. “...Раптом

хтось за спиною викрикнув тверде німецьке слово “галыт” (стія). Я обернувся й побачив трьох німецьких жандармів, які вимагали документи. Показав. Після цього німці запитали: українець зі Львова? Так, відповів я. Мене забрали до авто й завезли на якесь подвір'я, де зібралося вже багато подібних до мене. Серед них поляки, італійці, росіяни та інші. За кілька днів нас погрузили в потяг і завезли до найгіршого перехідного табору в Австрії, що називався “Штрессгаф”, в якому було понад п'ять тисяч людей. Після кількох тижнів табірних поневірянь відібрали групу в кількості 320 в'язнів, привезли на фабрику “Санкт-Пельтен”, на якій нас змусили виготовляти запасні частини до німецької військової техніки. На фабриці доводилося працювати по 12 годин на день...”

Згодом його заарештували знову й відправили на сільськогосподарські роботи до німецького маєтку.

Після Другої світової війни Антін Семенюк три роки перебував у таборі для переміщених осіб у баварському Мюнхені.

1947 року на запрошення професора Олексія Грановського, сестра якого була дружиною рідного брата Антона Семенюка, п. Антін переїздить до США у м. Сент-Пол. Працював слюсарем на місцевій фабриці, робітником на тракторному заводі у Міннесоті.

В еміграції Антін Семенюк зініціював створення переселенського комітету, який допомагав

українцям, що перебували в європейських таборах для переміщених осіб, переїхати до Америки. Головою комітету було обрано професора Ол. Грановського, секретарем — Антона Семенюка.

В Америці він бере активну участь в українському громадському і політичному житті штату Міннесота. 1950 року українці м. Мінеаполіс та м. Сент-Пол обирають його секретарем “Товариства прихильників УНР”, а з 1952 року — головою цього товариства.

З 1952 року Антін Семенюк працює в апараті Державного Центру УНР.

1992 року, під час святкування першої річниці незалежності України, А. Семенюк перебував у складі делегації Державного Центру УНР в екзилі, яка 24 серпня офіційно передала свої повноваження урядові незалежної України.

Брав активну участь і в інших українських організаціях.

Пан Антін — автор монографії “На тему українсько-польських відносин: критичні зауваження”. Вона побачила світ у Мінеаполісі 1996 року. Дослідження присвячене темі українсько-польських відносин і взаємин українців і поляків часів Другої світової війни.

Він друкує статті в різних журналах і газетах, зокрема: “Демократія як засіб боротьби з комунізмом” (газета “Трибуна”, вересень 1985 р.); “70-ліття Четвертого Універсалу”, “70-ліття Директорії УНР” (газета “Наша боротьба”, 1988 р.); “Чому була програна битва під Полтавою?” (газета “Наша боротьба”, 1989 р.); “Поміж Заходом і Сходом” (журнал “Нові дні”, 1993 р.).

На фото власного будинку в США, яке він надіслав до літературно-меморіального музею ім. Ол. Неприцького-Грановського, написано: “...Наша хата. В цій хаті, недалеко від центру міста, ми проживаємо понад 55 років. Це далеко довше, як живу не в Україні, але не можу її забути. Кожний день встаю чи лягаю, думаю про неї, переживаю її смутки й радості, турбуюся про її майбутнє. І так, мабуть, усі, кого доля засудила скитатись по світі...”

2 листопада цього року Антону Семенюку виповнилося 103 роки. Він ходить до місцевої церкви в м. Сент-Пол у США. Платує завершені наукову працю.

Вітаємо нашого славного землянина з Днем народження! Бажаємо йому в доброму здоров'ї прожити визначений Богом вік.

НОВИНИ З ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

Михайлина БОДНАР,
член Національної спілки журналістів України

Обласна “Просвіта” звернулася до голови Тисменицької міської ради Богдана Дарчина з проханням вирішити питання про увіковічнення в назві однієї з вулиць міста Тисмениці відомого в краї та еміграції письменника, громадського та релігійного діяча Миколи Угорчака-Погідного. 22 грудня виповнюється 110 років від дня його народження.

Він автор багатьох книг для дітей, оповідань на релігійну та побутову тематику, збірника проповідей. Крім душпастирської, творчої та педагогічної роботи Микола Погідний займався і культурно-просвітницькою діяльністю, був активістом товариств “Рідна школа”, “Просвіта”, “Союзу кооператив”.

У наш час його твори друкувалися у літературних збірниках, журналах “Дзвін”, “Червона калина”, “Переверталь”, “Гуцульська школа” та інших. 1944 року в Коломийському видавництві “Вік” вийшла збірка його казок “Гетьманська булава”, а до 100-річного ювілею письменника у видавництві “Тіповіт” — збірка творів для дітей “Срібна гривна”.

Низка політичних партій і громадських організацій краю, зокрема й “Просвіта” нещодавно звернулася до міського голови Віктора Анушкевичуса та голови фракції ВО “Свобода” в Івано-Франківській міській раді Романа Онуфрієва з вимогою вплинути на діяльність пивного закладу Паб “Че”, що відкрився в приміщенні підвалу будинку по вул. Воїнів Інтернаціоналістів, 14.

Цей заклад має ідеологічне антинаціональне підґрунтя. Адже Че Гевара — один із очільників комуністичного руху в Латинській Америці. За свої дії людина невинна засудили в усьому світі. Приміщення закладу розфарбоване червоними зірками, на його рекламі зображений портрет Че Гевари в береті з червоною зіркою.

Члени комісії, створеної за розпорядженням міського голови, зустрілися з власниками цього закладу. Звільнено директора Івана Микитюка, проведено зміни в оформленні інтер'єру та зовнішньої реклами, зокрема знято портрети Че Гевари, змінено дизайн зовнішньої вивіски та внутрішніх приміщень закладу.

Славні історичні традиції “Просвіти” не повинні піти в небуття, і сьогодні товариство є ініціатором багатьох починань. Набирає сили видавництво “Просвіта”. Стає популярнішою газета “Галицька Просвіта”. Активно працюють просвітнянська “українська книгарня” та просвітнянські художні колективи. Саме вони нещодавно на літній сцені міського парку культури та відпочинку ім. Т. Шевченка дарували свою мистецьку програму для мешканців міста та його гостей. Тепло зустрічали відомий у багатьох містах і селах нашої області вокальний ансамбль “Квіти ромену” обласного НД “Просвіта” (керівник О. Турок).

Для дітей, які з батьками прогулювалися в парку, концертні номери підготували вихованці просвітнянського Клубу обдарованих дітей (керівник Р. Денег). “Молода Просвіта” на концерті презентувала уривки з театральної постановки “Український каламбур”, які підготувала керівник драмгуртка НД “Просвіта” Н. Гаріджук.

Сьогодні “Просвіта” кличе до гурту українську інтелігенцію. Про це говорив у своєму виступі голова обласної “Просвіти” Степан Волковецький.

Кожен із присутніх на концерті отримав у подарунок тижневик “Галицька Просвіта”.

Тетяна МИКИТЮК,
Мар'яна ДЕРДА,
м. Чернівці

НАШЕ МАЙБУТНЄ — В ЄВРОСОЮЗІ

Що таке євроінтеграція і які перспективи вступу України до Європейського Союзу, обговорювали учасники круглого столу “Молода генерація в інтегруванні до Європи”, який відбувся у Чернівецькій гімназії № 1. Такий захід спільно організували освітяни та Чернівецьке обласне об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка.

Розповіді учням про європейську інтеграцію приїшли науковці та громадські діячі. Політолог Ігор Буркут висловив думку, що вести Україну до Європи має покоління нинішніх школярів. Адже у них інші, незаангажовані погляди на минуле і майбутнє нашої держави. Українцям самим варто чітко визначитися: якою

вони хочуть бачити Батьківщину за кілька років чи десятиліть.

Зовнішня політика України нині багатовекторна. Коли ж ідеться про європейську інтеграцію, переважно мають на увазі роботу дер-

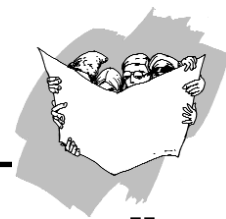
жавних інституцій у цьому напрямку. Утім, і громадськість може активніше впливати на ці процеси, вважають науковці.

Власні думки щодо європейської інтеграції України висловили

й школярі. Чимало з них були у західноєвропейських країнах. Зізнаються — вражає доброчинність місцевих мешканців.

Просвіт'яни запропонували наблизитися до Європи насамперед своїм мистецтвом. Уже нині налагоджені тісні зв'язки з різними державами, діють різні проекти. Утім, кожному з нас не слід забувати і про внутрішню культуру.

“Просвіта” робить гарну й потрібну справу, — написав у своєму блозі депутат Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк. — Треба таке не тільки у Чернівцях робити, а й по області поїздити. Дехто з представників місцевого самоврядування серйозно над цим замислився. Бо хочеться вірити, це таки майбутнє. Європейське”.

РОЗДУМИ МОЛОДОГО УКРАЇНЦЯ

Станіслав ШЕЙНОГА,
голова Луганського обласного
об'єднання “Молода Просвіта”

У числі 35 (1—7 вересня 2011) “Слова Просвіти” розміщено надзвичайно важливий документ “Ухвала гуманітарної секції V Всесвітнього форуму українців”. Він є орієнтиром для сучасного українства. Читаючи ухвалу, я помітив, що кожен її абзац можна проілюструвати прикладами з Луганщини.

Одним із болючих у статті є питання мовної свідомості й гідності українців, формування якої залежить і від керманитивів держави. У цивілізованих країнах особи, які не володіють державною мовою, не можуть обіймати керівні посади. А луганські міські та обласні можновладці переважно не знають української мови, а якщо й знають, то не послуговуються нею та ще й публічно її паплюжать, принижують, а себе з гордістю називають “совецькими людьми”. Та, на жаль, тестування на їхню відповідність державним посадам саме в мовному плані не запровадили. Через це багато громадян у нашому краї соромляться української, у них формується комплекс меншовартості. Хоча, йдучи Луганськом, Сіверськодоонецьком, Алчевськом, Стахановим, Брянкою, повсякчас чуєш, як мешканці через слово говорять нашою калиною, а то й винятково літературною. У районних центрах, по селах нашого краю населення спілкується переважно українською, а подекуди — тільки нею.

Наведено в “Ухвалі...” й приклади того, як протягом багатьох років українська мова постійно витісняється з ужитку. Тепер уже й я (а мені 21 рік) є свідком цього жакливого явища. Наприклад, коли нещодавно у лікарні заговорив українською, почув від однієї пані: “Что ты мне здесь по-украински щебечешь? Ты смотри какой. До такой степени русский язык унижаешь. Уважай меня, говори по-русски”. Але найцікавіше, що всі інші були не проти того, як я розмовляю, а дехто навіть почав ставати на захист моєї рідної мови. У Луганську багато мешканців, налаштованих промосковськи, нахабно протестують проти “українізації”, якої у нас і духу немає. І в цьому їм допомагають луганські вищі навчальні заклади, які називаються національними, але викладання в них триває мовою сусідньої держави. То для кого готують фахівців наші ВНЗ — для Російської Федерації?

“Ухвала...” свідчить, що за роки незалежності в Україні жодна влада, а теперішня й поготів, нічого не зробила для підтримки української мови. Так, за два десятиліття свободи в Україні не спромоглися розробити й ухвалити державну мовну політику. Через це спостерігаємо експансію російської мови у ЗМІ. А за переписом населення 2001 року назвали себе українцями 57,9 % від загальної кількості мешканців області (2546,2 тис. осіб). Тим часом влада нехтує потребами українців на інформаційно-культурний розви-

ток: газета Луганської обласної ради “Наша газета” друкується лише російською мовою. Українськомовних видань в області 37 (загальна кількість 464). Ті газети, що зареєстровані як двомовні, насправді російськомовні. Статистичні дані за останні 10 років показують, що випуск луганськими місцевими видавництвами і видавничими організаціями російськомовної книжкової продукції складає 80 % від загального.

В “Ухвалі...” світове українство закликає Президента України до заборони закриття шкіл із українською мовою навчання, а також ліквідацію і злиття українськомовних класів з російськомовними. У Луганську ж із 29 337 школярів 87 % навчаються російською мовою, попри бажання більшості батьків, щоб їхня дитина навчалась українською. Це аргументують недостатньою кількістю учнів для відкриття класу з навчанням українською мовою (менше 25 учнів), хоч це насправді й не так. В українських класах не вистачає підручників та посібників українською мовою. Упродовж 2011 року громадськістю докладала великих зусиль для захисту від закриття українськомовних шкіл № 15 у м. Красний Луч, школи-інтернату м. Лисичанськ, ЗОШ № 2, № 7 в м. Рубіжне, початкової школи у с. Вергулівка (м. Брянка), українськомовного 7-А класу в ЗОШ № 22 Луганська тощо.

У вересні Луганськ відвідала делегація світового українства на чолі зі Стефаном Романівим —

Генеральним Секретарем Світового Конгресу Українців. Він наголосив, що вихід із такої складної ситуації лише в консолідації українців.

5 жовтня обласний центр видав Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні пан Даніель Карон. Виступаючи перед студентами ВНЗ Луганська, він зауважив, що в умовах глобалізації сучасного світу перед українцями гостро стоїть питання збереження своєї національної ідентичності. Головним виразником її є українська мова, яка зазнає утисків і поступово витісняється на маргінеси історії. Даніель Карон заявив, що Канада підтримує намагання українців у збереженні своєї ідентичності. Чому ж інші країни бачать цю проблему, а наші можновладці — ні? Чи така влада може розбудувати державність? Якщо ні, то навіщо нам така влада?

Ось чому кожен із нас має активізуватись і протистояти реальним загрозам українству в цій мовній війні. Ми, українці, володарі нашої землі, не маємо права соромитись єдиної материнської мови, віддавати її на поталу “воріженькам” і дозволяти витіснити з України. Тож говорімо нею, плекаймо і збережімо для наступних поколінь. Не будьмо байдужими!

Пробуджувати студентську свідомість і виховувати молодь в українському дусі можуть лише патріотично налаштовані шкільні вчителі та викладачі ВНЗ. На жаль, таких дуже мало сьогодні на освітянській ниві. То чи не з цього питання й треба розпочинати реформу в освіті?

ДМИТРО ДЕМИДЮК — БУДІВНИЧИЙ КРАЇНИ

Людмила МИРГОРОДСЬКА,
завідувачка читальної зали
Кременчуцької ЦБС ім. М. Горького

20 жовтня у відділі читальної зали Кременчуцької центральної міської бібліотеки для дорослих імені М. Горького відбувся вечір, присвячений пам'яті Дмитра Демидюка — патріота України, просвітителя, громадсько-політичного діяча, людини енциклопедичних знань, мудрого вчителя і наставника, який утверджував ідеали добра, справедливості.

Дмитро Демидюк чимало зробив для впровадження української мови у Кременчуці. Організовував курси з вивчення державної мови для молодих воєнків у військових частинах, військовому шпиталі. Прочитав сотні лекцій з історії України, мови й літератури, українознавства. Його слухали, розуміли, йому вірили. Такі люди, як Дмитро Миколайович, справжня українська еліта.

Слово про видатного земляка сказали голова міськрайонного об'єднання товариства “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка Марія Усцова, викладач історії Людмила Музикіна, котра разом зі своїми вихованцями готувала фотопрезентацію про життєвий і творчий шлях просвітителя.

Обговорили майбутню книгу спогадів про Дмитра Демидюка. Автор книги Володимир Вусик оголосив розділи першої частини своїх спогадів про Дмитра Миколайовича. Перший має назву “Громадянин”, другий — “Аристократ”. Так відгукувалися про Демидюка ті, хто його знав, за шляхетну поведінку, гарні манери, почуття власної гідності. Він виховувався в убогій селянській родині, проте багатий духовно. У пошані були християнські цінності, поняття чести та совісті ставилися понад усе.

Далі розділи “Музика в його житті”, “Бібліотека”. Книги пан Дмитро збирав упродовж усього життя. На чільному місці в бібліотеці стояли видання, присвячені Україні. Музика жила в душі Дмитра від першого до останнього дня. Вона була не тільки засобом для існування (він викладав музику в школі), а й особливим захопленням, як і громадська робота.

Найбільший розділ книги присвячено діяльності Д. Демидюка як провідника ОУН і голови міськрайонної “Просвіти”, яка під його керівництвом поширювала український дух, впроваджувала українську мову в усі ділянки життя кременчуцької громади.

Дмитро Миколайович і Тамара Йосипівна виховали талановитого сина Миколу, передали йому любов до України й жадобу знань, шляхетність у ставленні до людей. Невигодною раною стала для них смерть 22-річного сина за нез'ясованих обставин.

Ще одне захоплення пана Дмитра — міжнародна мова есперанто. Як він долучився до всесвітньої громади романтиків-есперантистів, описано в розділі “На початку було есперанто”. Наступний розділ вмістив деякі статті Д. Демидюка та спогади про нього друзів, колег, однодумців, учнів.

Маємо надію, що ця поки що рукописна праця незабаром побачить світ. А ще хочеться вірити, що міська влада Кременчука прислухається до побажань громадськості й знайде можливість гідно вшанувати пам'ять безкорисливого патріота-інтелігента, який 30 років працював на освітянській ниві міста.

Студенти читали вірші, лунали улюблені пісні Д. Демидюка у виконанні Миколи Козака. Завершився вечір пам'яті хоромим співом улюбленої пісні просвітителя “Ой у лузі червона калина”.

РІДНЕ СЛОВО ДОДАЄ СИЛИ

Надія КИР'ЯН
Фото автора

У переддень Дня української писемності та мови за сприяння Київської міської організації “Просвіта” працівники бібліотеки для дітей № 118 Дніпровського району Києва в приміщенні школи мистецтв ім. Г. М. Жуковського провели творчу зустріч із поетом, лауреатом премії ім. Лесі Українки Василем Василяшком. Під час заходу переглянули короткометражний фільм про автора, читачі бібліотеки та діти зі школи мистецтв прочитали його вірші, а знаймі співаки — народний артист Володимир Турець, соліст Національної капели бандуристів Роман Походня, заслужений артист України Віктор Кавун, лауреат міжнародних конкурсів Людмила Ляхевич виконали пісні на слова

Василяшкі. Василь Федорович розповів про себе, відкрив секрети власної творчості: “Коли тебе щось вразило, потрясло, народжується дивовижна енергія, яка передається словами, що йдуть до читача, слухача. Поетичний вечір — співтворчість, я б хотів, щоб ви перейнялися українським словом і відчули себе сильнішими. Рідне слово, рідна земля, як Антею, додає нам сили”.

У поета вірші на різну тематику: патріотичні (“Україно, в паростках надій...”), пронизливо-ліричні (“Ми не вінчані досі, моя сива голубко...”), філософські (“Перемоги немає в житті”), дитячі (“Чи України ти син?”) тощо. Дуже вдало складено програму (її підготували і провели зустріч організатор і режисер масових заходів бібліотеки для дітей Надія Якименко та ведуча актриса театру і кіно Людмила

Рудницька), у якій динамічно змінювалися пісні, декламація, привітальні виступи гостей, нікого не залишила байдужим і не втомлювала, навпаки, додала сил і оптимізму.

Письменника привітали депутат Київради Зоя Миронова, голова Київської міської “Просвіти” Іван Юшук, інші просвітяни, директор школи мистецтв Микола Кутняхов, який сказав: “Кожне українське слово дуже вагоме, наприклад “чоловік”. Воно означає людину, яка дивиться у вічність, спирається на вічні духовні цінності. Наші учні талановиті, як усі українці. Ми започаткували нагороду “Знак дитячої любові”, яку вручаємо шановному гостеві”.

Василь Василяшко подарував декламаторам свої книжки, Іван Юшук нагородив виконавців пісень грамотами “Просвіти”.

Фідель Сухоніс

ЮНІ ТАЛАНТИ ВІД «БОРИСТЕНУ»

Сергій ДОВГАЛЬ,
голова Дніпропетровського
обласного об'єднання ВУТ
“Просвіта” імені Т. Г. Шевченка
Фото автора

За сприяння українських меценатів із Каліфорнії (США) Івана та Марусі Гнипів уже втретє редакція журналу “Бористен” (більше двох десятиліть його редагує просвітанин, член НСПУ Фідель Сухоніс) провела у Дніпропетровську огляд-конкурс молодих авторів у чотирьох номінаціях: “Театр”, “Образотворче мистецтво”, “Музика” та “Література”.

Головні критерії для визначення переможців — не лише високий професійний і художній рівень мистецьких робіт, літературних творів, а й наповненість їх національним і патріотичним змістом, спрямованість на пропаганду української самобутньої культури.

За підтримки обласної “Просвіти” в урочистій атмосфері відбулося вшанування кращих, які отримали дипломи та призи.

Уляна ВОЛКОВСЬКА

Тож перенесемося на ювілейний концерт “Чверть століття Доброти”, або “Вдар лихом об землю” Сашка Лірника (Олександра Власюка), що відбувся у творчій атмосфері Центрального будинку художника. Тут зібралися друзі, знайомі, побратими по духу казкаря, — за 25 років казкування Сашко Лірник зібрав чимало відданих шанувальників. Протягом цього часу етнічні фестивалі “Країна Мрій”, “Шешори”, “День Незалежності з Махном”, “Етноеволюція”, “Трипільське Коло” тощо не можна уявити без чоловіка з лірою у руках (до речі, Сашко Лірник добре грає і на бубні, і на варгані, і на гітарі). У нього залюблена малеча від двох, і як він сам каже, до ста двох років.

Сашко Лірник має неймовірну енергетику, доброта і щирість, яку випромінює, повертаються до нього сторицею. Ви ніколи не побачите у його руках мікрофона. “Живу казку не замінить жодна електроніка”, — переконаний Лірник. “Найпершу не розкажу, тоді я був геть малим, мав усього чотири роки, — каже Сашко Лірник, як завжди інтригуючи (як відомо, це була оповідь про оленя, якого не могла наздогнати стріла). — Але сьогодні ви почувте багато цікавого. Перша казка називається “Як козак з відьмою женився”. І що ви собі думаєте: у полі зору вже і відьма, й козак, навіть живий очерет і церква — це все глядачі із зали. На сцені — суцільна імпровізація. Не менш захопливі казки “Про дівчину Марусю, чорта в чер-

Фото Олександра Литвиненка

воних чоботях, чорну церкву і чарівну квітку”, “Про старого козака, рудого чорта, чотири роги і козацький рід”, “Про молодицю, її гірку долю і патрет міської паночки” тощо.

вівся мішною родиною”. Сашко Лірник майже десять років грав із гуртом “Вій”. Тож на сцені побратим Сашка Лірника Дмитро Добрий-Вечір (гурт “Вій”) із піснею “Очі відьми”.

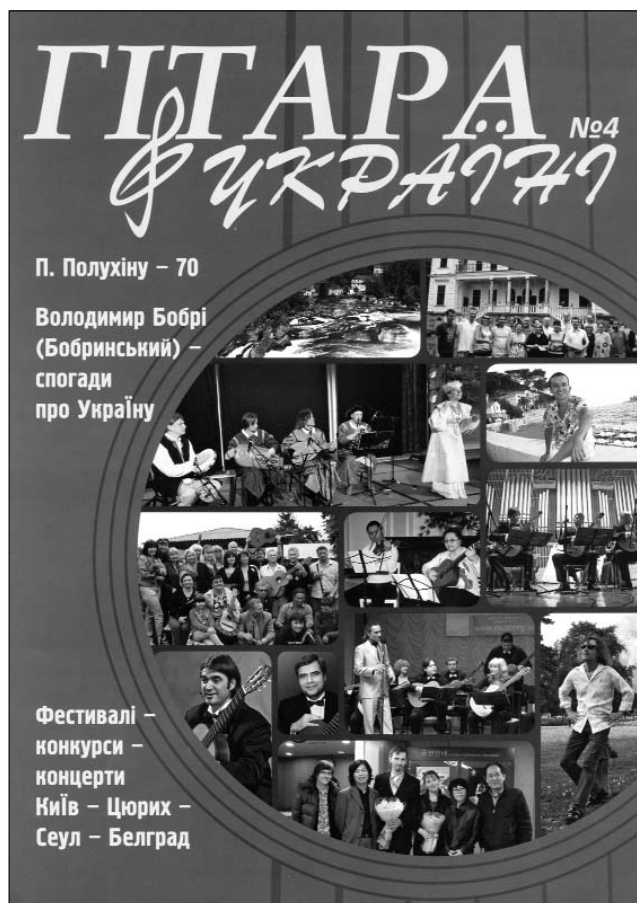
ЖИВЕ СЛОВО ДОБРА

У дитячій душі навіть у вік суцільної комп’ютеризації завжди є місце для казки. Саме вона відіграє важливу роль у формуванні духовних орієнтирів дитини. Казкових сюжетів у світовій літературі набереться не так уже й багато. Але читаючи будь-яку казку, можна відразу відчути колорит того чи іншого народу. Тож дуже важливо, щоб українська казка утверджувала саме українську ментальність і програмувала на добро, любов, сміливість, працьовитість... Тобто не тільки розважала, а й повчала дитину. Свідчення цього — творчість відомого казкаря України Сашка ЛІРНИКА. У його живих, веселих і химерних казках, приправлених містикою, живе пам’ять поколінь українського народу.

Цього вечора Лірник не тільки казував, а й згадав чимало правдивих історій із власного життя. Зокрема про доленосне знайомство. Колись він жив у Мурманську і почув про фестиваль “Срібна підкова”. Тож хутко зібрався і приїхав до Львова, де побачив виступ гурту “Вій”. “Він мене зачарував і ще я тяжко закохався в Лесю Добрий-Вечір. Відтоді покинув своє бурляче життя, мурманське життя, обзавівся мішною родиною”. Сашко Лірник майже десять років грав із гуртом “Вій”. Тож на сцені побратим Сашка Лірника Дмитро Добрий-Вечір (гурт “Вій”) із піснею “Очі відьми”.

А ще в нього не менш обдарований син Іван, який народився на Купала. А ось і він на сцені поряд із татом. “Якось мій син написав дуже цікаву казку про чотирьох братів, які через дивний камінь потрапили кожен у свій світ. Я її розмістив на сайті “Дурдом”. Колись мене не стане, а моя справа матиме продовження...”, — тішиться казкаря.

Цього вечора до Сашка завітало чимало друзів-артистів: Олесь Журавчак (ведучий вечора), Григорій Лук’яненко (гурт “Рутенія”), Сергій Василюк (гурт “Тінь Сонця”), Володимир Самайда та інші. А в залі — зачаровані та вдячні малі й дорослі глядачі. Разом із Сашком Лірником вони щиро вірять у цілющу силу добра і перемогу над злом живої народної й авторської української казки.

ДУША, ПОКЛАДЕНА НА СТРУНИ

Уляна ВОЛКОВСЬКА

Класика, рок, блюз, кантрі, фламенко — гітара віртуозно підкорила різноманітні музичні стилі. Вона, на відміну від багатьох класичних інструментів, впевнено іде в ногу з віком електроніки. Так, приміром, нині просто не можна уявити сучасний гурт без електрогітари. Але дуже важливо, щоб не згасав інтерес до гітари як до маленького оркестру (влучний вислів Л. Бетховена). Живе об’ємне звучання ніколи не замінить отехнізований інструмент. У цьому можна було переконаватися, завітавши до Національного музею Тараса Шевченка. Тут у рамках проекту “Музичний салон” у форматі концерту-лекції відбулася презентація журналу “Гітара в Україні” (№ 4). Це видання присвячено історії та розвитку гітарного мистецтва на сучасному етапі.

“У сучасному суспільстві культура, а відповідно і гітарне мистецтво, опинилися на задвірках. Найбільш обдаровані люди не вважають

музику тим, чому можна віддати своє життя і заробити професію. Відповідно на гітару іде не еліта, а менш заможні люди. “Розумні” батьки оберегають своїх дітей від такої важкої долі. Доводиться докладати дуже багато зусиль, щоб гітара в Україні звучала і головне — звучала пристойно. Тому ми і видаємо спеціалізований журнал “Гітара в Україні”, — розповів ведучий заходу, шеф-редактор, заслужений діяч мистецтв України Костянтин Чеченя.

Кілька слів про журнал. Рубрика “Наші за кордоном” розповідає про творчість вітчизняних гітаристів, що працюють за кордоном, збагачуючи культуру інших народів. Зокрема про заслуженого артиста України Петра Полухіна, якому виповнилося 70 років. Він із 1997-го живе та плідно працює у далекій Канаді.

Дуже цікава стаття про українського музиканта і художника Володимира Бобринського, який після жовтневого перевороту емігрував до Америки. Там неабиякий вплив на розвиток і популяризацію гітарного мистецтва мав журнал “Guitar Review” (“Гітарне ревію”), головним редактором якого він був протягом багатьох років.

У рубриці “Хроніка подій” можна дізнатися про новини з різних регіонів України, зокрема про цікаві фестивалі, концерти, конкурси, успіхи-перемоги українських гітаристів за кордоном. Дуже цікавими є ілюстровані матеріали про творчу діяльність Асоціації гітаристів Національної всеукраїнської спілки гітаристів у концертному сезоні 2010—2011 років.

Також тут представлено нові методичні розробки, що стосуються проблем гітарного виконання, нотний додаток, до якого увійшли твори, які не друкувалися у інших виданнях, а також анонси гітарних подій.

Цього вечора у концерті-лекції взяли участь лауреати міжнародних конкурсів Борис Бельський, дует “Свіжий вітер” у складі Аліни Бойко (гітара) та Олександра Шевченка (скрипка), гітаристи Київського оркестру Асоціації гітаристів Національної всеукраїнської музичної спілки. Пролунали твори українських композиторів і зразки іспанської, італійської, французької музики. Особливо вразили твори “Відлуння вальсу” (Г. Свиридов), “Запальна румба” (О. Митрошин), “Полька галоп” (А. Петров), “Мелодія” із к/ф “Іграшка” (В. Косма), “Іспанський танець” із балету “Життя коротке” (Мануель де Фалья), “Мелодія” із к/ф “Пирати Карібського моря” (Г. Зіммер).

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ІГРАШКА

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
м. Ірпінь Київської обл.

1998 року в Національній спілці майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ) розпочали займатися українською народною іграшкою. 2006 р. відбулася перша виставка народних іграшок, а 14 жовтня цього року відкрилася друга виставка “Українська народна іграшка”. На ній експонуються вироби народних майстрів України від Сумщини до Закарпаття і від Чернігова до Донеччини. Велике розмаїття ляльок.

Під стелею пурхають фантастичні птахи і комахи. Багато дерев’яних поробок — скульптура, різьблені скрині, дитячий триколісний велосипед тощо. Втішає розмаїття плетених іграшок.

У планах — конкурс на кращу українську народну іграшку року, видання альбому-каталогу виставки.

Про здобутки і проблеми народних майстрів говорили заступник міністра культури Андрій Кохан, завідувачка відділу Міністерства культури Євгенія Крутоголова і голова НСМНМУ Євген Шевченко.

Марія КУЧЕРЕНКО

“Дякую, що ви прийшли до мого друга. Це не моє свято — це свято Миколи”. Такими словами звернувся Андрій Антонюк на відкритті своєї виставки, що відбулося днями в Державному музеї Т. Г. Шевченка, позаяк присвятив її своєму товаришу з дитинства, духовному побратиму Миколі Вінграновському, якому нині мало б виповнитися 75 років. “Я встигну долюбить...” — обіцяв він усім нам, щирим поціновувачам його поезії. Ось уже сім років немає серед нас, на цій землі живущих, Поета, але його поетичне слово, наснажене незмірною любов’ю, таке потужне, таке нерозтратне, що нічого дивного, коли воно, скоряючись закону збереження енергії, мимоволі своєю енергетикою перетікає в художні полотна іншого митця неперобного таланту і з того енергетичного вибуху на наших очах постає інший — сакральний — світ, освячений молитвою української матері “за живих і мертвих, за друзів і ворогів...”

“Не даремно Альфонсов завше шукав аналогів: художник—поет, — сказав на відкритті виставки відомий письменник, літературознавець Михайло Слабошпицький. — Бог звів їх — Миколу Вінграновського та Андрія Антонюка — не з різних кінців України. Уявіть на хвилину, який талановитий український народ! Якби ми мали ще й таких талановитих політиків, увесь світ танцював би під нашу дудку”. І справді, зостається лише подивуватися щедрості української землі, котра, попри нерозумну долю явила з однієї географічної точки одразу два таланти європейської величини, які стали духовним переломленням (за аналогом переломлення променя) один одного. Картини Андрія Антонюка такі ж неповторні, енергетичні, прозорі, наснажені любов’ю, як і поезія Миколи Вінграновського. Це спільна радість буття, спільне торжество життя, спільне світло душі. Це сила двох. “Поета очі — це вітчизни очі”, — мимоволі

волі спливають рядки Миколи Вінграновського, коли зупиняєшся у німому зачудуванні перед полотнами з красномовними назвами — “Очищення вод”, “Золота кутя”, “Поклоніння Землі і Воді”, “Та, що запалює зорі”... Твори Майстра сповнені таких потужних енергетичних потоків, що ті вже не в змозі втриматися у визначеному для них просторі художнього полотна і змушені у своїм нестримі посягати на територію матеріального — нехитрої картинної рами, перетворюючи у своїм натхненні навіть її — через цятки світла, такі подібні до живих світлячків — на маленькі шедеври. “Світ Миколи Вінграновського (так само, як і Андрія Антонюка. — М. К.) прилучає до великої таємниці, — сказав у своєму короткому слові того вечора поет Павло Вольвач. — Щоб пізнати митця, треба пізнати його батьківщину”.

Отож прислухаймося... “Країно чорних брів й важких, // повільних губ, темнах губ, // що їх не процілуєш, // Як тепло ти лежиш! // Як тепло ти німуєш! // І понад нами місяць-однолюб!” Чи не правда — від того освідчення в любові, від того сплеску почуттів серце кала-

ВІЗІЇ БОЖОГО ПОЛЯ

“Мої роботи, — каже Андрій АНТОНЮК, — писалися упродовж усього мого життя, а зроблені швидко”. Проте усім, хто бачив їх, очевидно: художні полотна цього митця не вимірюються його — окремо взятим — життям, його — окремо взятою — долею — вони завдовжки у цілі століття й епохи. Перед нами золотий Міф людства — світ, що сам себе засіває насінням, — чистий, первісний, сакральний. Світ, занурений у запаморочливо глибокі часові пласти, вдивляючись у які осягаєш суть речей. Він не стільки бачений, як відчутий... світ на рівні інтуїції. Мимоволі при осягненні цих полотен згадаєш відомий парфраз Пікассо про те, що справжній живопис — заняття для сліпих, позаяк художник малює не те, що фіксує очима, а те, що бачить внутрішнім зором.

критті виставки Андрій Антонюк. Той спогад і досі тепліє і міняється різними барвами у його душі, яка в дитинстві причастилася до великої таємниці буття.

Андрій Антонюк — “народоперший”, як сказав би його духовний побратим — народжений у самий розпал війни — 13 жовтня 1943 року на Миколаївщині, в Богополлі, що його ще любовно називають Божим Полем. Тоді цю землю, окуповану румунськими військами, називали Трансмістрія. На все життя дитяча пам’ять зберегла окремі штрихи повоєнного буття, кривулясті вулички єврейського кварталу з лише однією українською хатою — їхньою, Антонюків, а ще оту полюбовність і теплоту, яка існувала між ними та єврейськими родинами. “Навчався в українській школі, названий на честь єврейського письменника Шолома Алейхема”, — посміхається у вуса митець. Ось такі дивні, чи то пак кумедні, реалії життя. Дивно і те, що Андрію Антонюку та Миколі Вінграновському випало ходити до однієї школи Первомайська. Усе життя митець з особливою вдячністю згадує свого вчителя української мови і літератури Василя Петровича Вознюка. “Саме він навчив мене любити святе рідне слово і

не зрікатися його за солодку чару гіркоти”. Візії Божого Поля, що постають з полотна митця, були б неможливі без цього причастя, бо ж, як відомо, “спочатку було Слово”, бо це та духовна субстанція, яка обрізає-обкраює навколо душі “космічний хаос”.

За радянських часів, коли Андрій Антонюк перебував, м’яко кажучи, у глибокій непошані в соціалістичній культурі, його стиль називали неофольклоризмом. Однак тріщать по швах прокрустові рамки такого визначення, коли твій дух налаштовується на духовний Космос цих полотен. Манера письма митця глибоко неповторна, так би мовити, антонюківська, з лише їй притаманною синкретичністю. Щось від наївної народної іконографії на склі, щось від традиції притчі з її тяжінням до порушення пропорцій та зосередженням на знаку-символі (ріка життя, колиска, вервечка якої губляться в небесах, арка, що з’єднує світи...).

Малярські візії митця сягають глибинної генетичної пам’яті. І в центрі цієї духовної світобудови Жінка—Мати—Земля. Те глибоке переконання в домінуванні жіночого начала підсвідомо закріпилося ще в дитячій пам’яті, з якої митець черпає світло своєї душі. “Мама і бабуся — все від них і маюється, — каже митець. — Я ж нічого не вмю”. Виховувала бабуся на основі народної моралі. “Ти в школі арифметику слухай, а іншого я тебе навчу”. У спогляданні її розписів хатньої печі інтуїтивне відчуття краси, гармонії набирало чітких обрисів. А гармонія — це спокій, це природне ставлення до речей... Якщо життя не просвітлене вірою, душу заселяють сутінки. “У мене немає страху ні перед проблемами життя, ні перед смертю”, — каже Андрій Антонюк. І як не повірити, коли стоїш перед його полотнами у потоках живого світла, і те феєричне сійво наповнює тебе дивною, нез’ясовною радістю, якої тобі ще мить тому так бракувало.

СЛОВО

Прогвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2012

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 68 в “Каталозі”

на 1 місяць	9 грн 37 коп.	на півроку	53 грн 37 коп.
на 3 місяці	27 грн 51 коп.	на рік	105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Прогвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Прогвіти”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи

Надія КИР’ЯН

Відділ культури

Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ літератури

Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспонденти

Наталія АНТОНЮК,
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор

Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ на
комбінаті “Преса України” у середу.
Зам. № 3301245
Наклад у листопаді — 23 500

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право

редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє

погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій

посилання на “Слово Прогвіти”

обов’язкове.

Індекс газети

“Слово Прогвіти” — 30617

